

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:	SECRETARIS:	PENNINGMEESTER:	REKENING:
A. VAN ISEGHEM	J.B. DREESEN	J.F. FALISE	750-9109554-54 of
IJzerstraat 1	Rode Kruisstraat 4	H. Serruyslaan 78/19	000-0788241-19
8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	8400 OOSTENDE	

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 16 Nr. 5-8 Mei-Augustus 87

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE.

MEI - EN JUNI - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten :

A. EERSTE MEI - ACTIVITEIT

Op zaterdag 16 mei om 15 uur

leidt de heer Jean Pierre FALISE ons, op een wandelvoordracht, rond in de kerk van

O.L.VROUW ONBEVLEKTE ONTVANGENIS

op het Hazegras.

De kerk van het Hazegras is, na de Peperbusse en het niet heropgebouwd gedeelte van het Duinenkerkje en de Capucijnenkerk het oudste kerkgebouw in Oostende.

Ingewijd op 1 november 1864 was zij, op een na, de belangrijkste parochiekerk van Oostende. Met de bouw van de Sint Jozefkerk en de latere ontvolking van het Hazegras daalde haar belang. Toch blijft ze, ondanks de voortschrijdende verwaarlozing, interessante en minder gekende zaken bevatten.

Onder de deskundige leiding van de heer Jean Pierre FALISE, onze kerkgids bij uitstek, krijgt U hier een enige gelegenheid om deze, minder gekende, schatkamer van een flinke brok Oostends religieus leven te leren kennen.

Verzameling voor de kerk op de "de Smet de Naeyerlaan" om 14u45. Zoals altijd zijn ook niet-leden van harte welkom. Wij rekenen stellig op Uw aanwezigheid.

B. TWEEDE MEI - ACTIVITEIT

Een avondvoordracht op :

donderdag 21 mei 1987 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colenstraat 6.

het onderwerp : VERLICHTGEESTEN TE OOSTENDE (1775-1800)

de spreker : de heer Walter DEBROCK, Voorzitter van de Marine-Academie.

De achttiende eeuw is de eeuw van de Verlichting geweest. Wat men in het Frans "le siècle des lumières" heet, is in feite de eeuw van de filosofie : de wijsgerige denkbeelden overheersen en vinden ruime belangstelling in brede kringen. Het optimistische geloof in de rede doet zich gelden. Gans West Europa wordt overspoeld met dergelijke stromingen.

Ook te Oostende, in volle bloei, dank zij de vrijhaven van waaruit alle naties handel drijven - ook sluikhandel - bloeien de nieuwe gedachten, mede dank zij de aanwezigheid van alle Europese nationaliteiten.

Er komen organisaties die de nieuwe gedachten verspreiden of mede beleven. En natuurlijk zijn er figuren die zich ter zake onderscheiden of zelfs zich doen opmerken in diverse domeinen. Over de "verlichte" organismen en hun leden valt wel iets te vertellen.....!

De heer Walter DEBROCK, Erevoorzitter van de Vrije Universiteit Brussel en Voorzitter van de Marine-Academie, sedert jaren effectief lid van onze Kring, heeft een hart dat, ondanks de jaren, intens voor zijn stad, Oostende, blijft kloppen. Zijn bijdragen over de Oostendse en de maritieme geschiedenis van onze kust zijn veelvuldig. Zijn interesse beperkt zich echter niet enkel tot het maritieme maar tast naar al de aspecten van het leven in zijn "hometown". Vanavond spreekt hij ons over een onderwerp dat tot nog toe nog niet aan het bod kwam. Een enige gelegenheid om de geschiedenis van onze stad eens vanuit een andere hoek te bekijken.

Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden, en rekenen wij stellig op uw aanwezigheid.

C. JUNI - ACTIVITEIT. JAARLIJKSE STUDIEREIS

Onze jaarlijkse studiereis gaat dit jaar door op :

zaterdag 14 juni 1987

Het vertrek is bepaald om 08u45 op de hoek van de Dr. Colenstraat en de Euphrosina Beernaertstraat te Oostende. Deze studiereis gaat naar de Hoppestreek, Poperinge en het West-vlaams Openlucht museum van Izenberge.

Programma :

0945. De plaatselijke gids verwelkomt ons te Poperinge in het restaurant, waar we s'middags de lunch nemen, bij koffie en "zoetekoecke".
1030. We verdelen ons in twee groepen en bezoeken de binnenstad (Weeuwhof - Sint Bertinuskerk en Talbot House) en het Hopmuseum. Het bezoek aan het Hopmuseum ronden we af met een pittig Poperings Hommelbier.
1245. De twee groepen vinden zich terug in het restaurant voor de lunch. We kozen een typisch Poperings menu :
- Soep van de dag
 - Standvlees met plokkerssaus (gepekeld ham die wordt gekookt, gerookt, vervolgens gebakken en warm opgediend) aardappelen en seizoengroenten.
 - Mazarinetaart en koffie (mazarinetaart is een warm nagerecht met zoete saus).

1415. Vertrek naar Izenberge waar onze confrater A. DAWYNDT, secretaris van de Heemkring BACHTEN DE KUPE, ons verwacht voor een geleid bezoek aan het Regionale Heemmuseum "BACHTEN DE KUPE", de Westvlaamse tegenhanger van Bokrijk. Indien we nog even tijd hebben bezoeken we ook de mooie dorpskerk van Izenberge, de schitterende bedevaartskapel en het miniaturen paleis bij "Pette Blaevoet".

We eindigen de dag in de dorpsherberg van het museum "'t OUD WETHUIS" waar we voor "een glasje en een plasje" terecht komen. Zoals gebruikelijk zijn we rond 19u30 terug te Oostende.

Prijs voor deze uitstap :

Koffie en zoetekoek	55
Toegang Hopmuseum en Hommelbier	60
Gidsvergoeding	20
Toegang Talbot Huis	5
Toegang Izenbergmuseum	40
Lunch (drank niet inbegrepen)	415
Autocarreis	250
Totaal	<u>845</u> Fr

Deze som "Acht-honderdvijfen veertig Fr" per persoon is te storten op postrekening : 000-0507753-55

Jan Dreesen - Rode Kruisstraat 4
8400 Oostende

met vermelding : deelname aan de studiereis van 14 juni met... personen. Het aantal deelnemers is beperkt tot 78. Dus "eerst in de boot, keur van riemen". Schrijf dus bijtijds in.

J.B. DREESEN

ANDREAS ACHENBACH EN DE VLAAMSE KUST

Andreas ACHENBACH (Kassel, 1815 - Düsseldorf, 1910) behoort zeker tot de belangrijkste Duitse landschapschilders van zijn tijd (1)

Deze veel bereisde kunstenaar deed ook enkele keren onze Vlaamse kust aan, meer bepaald ook Oostende. Daarvan vinden we tal van echo's in zijn oeuvre :

- 1) Salon 1849 te Antwerpen : "Vissers te Blankenberge"
- 2) Salon 1852 te Antwerpen : "De ingang van de haven van Oostende bij hoog water". Dit schilderij was toen eigendom van de Prins van Pruisen.
- 3) 1862 : "De vuurtoren te Oostende". Eigendom van het museum van Leipzig.
- 4) 1866 : "De haven van Oostende" (olie op doek; 148 x 186 cm). Eigendom van de Staatliche Museen Preussischer Kulturbesitz, Nationalgalerie, Berlin.
- 5) 1876 : "Vismarkt te Oostende". Eigendom van het Kunstmuseum te Düsseldorf.
- 6) 1878 : "Een sleepboot verlaat de haven van Oostende bij hoogtij" (olie op doek; 108,5 x 155 cm) getekend onderaan links A. ACHENBACH 78). Eigendom van het Kon. Museum voor Schone Kunsten te Antwerpen.
- 7) Salon 1879 te Brugge (Hallén) : "Duinen tussen Mariakerke en Oostende".

N. HOSTYN

(1) Allgemeines Künstlerlexikon, 1, Leipzig, 1983, pp. 220-221.

door Germain BILLIET

DE PERSONEELSBOEKEN

Vóór W.O.I, d.w.z. lang vóór de sociale wetgeving met al haar verplichtingen van kracht werd, waren de zgn. personeelsboeken van onze hotels de enige vorm van boekhouding. In lokaal-historisch opzicht zijn ze een bijzondere bron van informatie omdat de naam, (soms de leeftijd), de herkomst, de functie, de diensttijd, de wedde van de werknemers daarin wordt opgetekend. We leren er duidelijk uit dat Oostende tijdens de Belle Epoque (ca. 1880-1914), ook door de samenstelling van het personeel van een eerste-rangshotel, een krachtige magneet was met internationale aantrekkingskracht.

Twee personeelsboeken, nl. dat van Splendid Hotel en van het Hôtel du Kursaal et Beau Site (sinds 1885 onder die dubbele benaming geëxploiteerd) zijn in dat verband interessante archiefstukken. Het eerste loopt over de periode 1908-1924, het tweede over de periode 1896-1939, telkens met een hiaat veroorzaakt door de oorlog 1914-1918.

Die zeldzame documenten werden mij ter beschikking gesteld door een man vergroeid met het hotelwezen, nl. de heer Firmin DECOSTER, een krasse negentiger met een scherp geheugen die mij, in verscheidene gesprekken, levendig over het vroegere hotelbedrijf heeft verteld. Vele van zijn mededelingen zijn insgelijks verschenen in een interview met C.W. gepubliceerd in Noordzee-Magazine, 2e jg., nr 4, juli-augustus 1984, waarnaar ik hier ook verwijs.

De Heer F. DECOSTER (geb. Oostende 06.04.1894) is de zoon van Michel DECOSTER (1886-1945) die vóór de oorlog van 1914-1918 algemeen directeur was van Splendid Hotel, Continental, La Plage en Kursaal et Beau Site. Die 4 hotels op de zeedijk behoorden toe aan de groep Aug. DECLERCK (1856-1912). Al vóór W.O.I deed de jonge F. DECOSTER stage in het buitenland. Behalve in Folkestone, Biarritz en Koblenz werkte hij in een groot hotel in Parijs (Hôtel Royal), Londen (Claridge Hotel) en Bonn (Hotel Elise). Na W.O.I werd hij zelf directeur van Kursaal et Beau Site en Majestic, tot 1940. De 93-jarige oud-hotelier kan dus met kennis van zaken spreken en dat doet hij met intense bezieling.

OOSTENDE, ELITAIR KUUROORD

Met vuur onderstreept de heer F. DECOSTER de schitterende faam van onze stad die bevoordeeld was door koninklijke aanwezigheid en door 'n efficiënte spoorlijn met het Europese continent was verbonden. De zee, het strand, het Casino met zijn imposant symfonisch orkest en de mondaine hippodroom waren Oostendes grootste troeven. Zeebaden, al vele jaren door de invloedrijke Engelsen gepropageerd, waren in. Thalassootherapie had een magische klank. Op de grandioze dijk waren (na de eerste houten gebouwen) vanaf 1867 een reeks indrukwekkende hotels en somptueuze villa's verrezen waarin de welgestelde kuurgasten logeerden. Het kleine vissersstadje was geleidelijk gemetamorfoseerd tot "Plage des Rois" en tot "Reine des Plages".

Maar alleen de beati possidentes, de aristocratie, grootgrondbezitters, bankiers, renteniers, nijveraars en handelaars, vooral

uit Groot-Brittannië, uit Centraal en Oost-Europa kwamen hier hun (dure) verpozing zoeken. En ze deden dat als het ware met onderlinge naijver. Een zomer doorbrengen in Oostende betekende zoveel als het behalen van een gegeerd diploma. Die gefortuneerde en verwende badgasten stelden hoge eisen in zake comfort en bediening. Daarom deden de hotelhouders een beroep op geschoolde buitenlandse hulpkrachten die de taal van de klanten spraken en het métier kenden.

HET SPLENDID HOTEL

De prachtige hotels, zegt de heer F. DECOSTER, - en alle oudere Oostendenaars moeten hem ruimschoots gelijk geven - lagen tussen de (huidige) Kemmelberg- en IJzerstraat, nl. Splendid Hotel, Beau Rivage (begonnen 1878), La Plage (beg. 1868), Océan (beg. 1867) en Continental (beg. 1880). (cf. D. FARASYN, Historiek van de eerste gebouwen langs de Oostendse Zeedijk, De Plate, 1979, pp. 29, 32, 39). De Splendid, geflankeerd door het hotel Beau Rivage en de villa Metdepenningen, was - volgens mijn zegsman - na de Royal Palace, het grootste van Oostende. Voltooid in 1893 en in de zomer van dat jaar geopend (cf. Saison d'Ostende, 09.07.1893) prijkte het op de zeedijk met een pronte gevel van ca. 40 m. en strekte zich uit over ruim 3.000 m² tot in de Koningstraat waar het een gevelbreedte had van meer dan 40 m. Het grondplan vertoonde een U vorm met brede zijvleugels (uitkomend in de Koningstraat) waartussen de hoofdingang lag. Nu is het glorieuze hotel (met zovele andere na 1945 afgebroken) vervangen, aan de zeedijk, door de Résidence Splendid, een zeven verdiepingen hoog flatgebouw, aan de Koningstraat door moderne gebouwen, nl. van nr 43A tot 37B (met o.a. verkoopzaal Christa's New Park, Oasis Royale en Résidence Baudouin).

Met zijn 5 verdiepingen telde de Splendid 225 kamers en kon het 325 gasten herbergen. De directie voerde publiciteit in het buitenland en plaatste b.v. advertenties voor de Splendid op de voorpagina van de Londense "Sunday Times".

En nu terug naar de personeelsboeken. Daar Kursaal et Beau Site (= K. et B.S.) en de Splendid door dezelfde groep beheerd werden, bevatten de registers gegevens die betrekking hebben op de 2 hotels. K. et B.S., gelegen aan de zeedijk nr 39 op de (oostelijke) hoek van de Vlaanderenstraat, was ook een eersterangsinrichting maar telde slechts 45 kamers voor 80 à 85 gasten. Het stond dus ten opzichte van de Splendid in een verhouding van 1 tot 4.

In principie behandel ik hier alleen de exploitatie van de Splendid en wel over de jaren 1908 tot 1914, het einde dus van de Belle Epoque. Nu en dan neem ik ter vergelijking gegevens over uit het K. et B.S.-register. Terloops vermeld ik dat beide documenten opvallen door de calligrafische hand van vroegere generaties, sierlijk schrift nu bedroevend verdrongen door de mechanische vooruitgang.

DE PERSONEELSBEZETTING

De status van de Splendid blijkt al dadelijk uit de personeelsbezetting. Het hotelboek leert ons dat er in die 7 jaren die aan W.O.I voorafgingen respectievelijk 117, 127, 132, 139, 129, 116 en 114 personen in het hotel te werk gesteld werden in ca. 45 functies. (Voor K. et B.S. zijn die cijfers respectievelijk : 29, 26, 28, 30, 29, 26 en 30 d.w.z. 4 keer minder).

De directie, met directeur, receptiechef, secretarissen, kassiers, kassiersters en gouvernantes telde 9 tot 12 man.

De keukenbrigade bestond uit minstens 15 personen (in K. et B.S. uit 4 !). Boven allen heerste de opperkok (chef de cuisine). Maar hem assisteerden : een rôtisseur, een garde-manger, een saucier, een entre-métier, een hors-d'oeuvre, een pâtissier en een poissonnier, chefs die bovendien één of twee helpers (commis) hadden. Verder werkten er één of twee keukenmeiden (filles de cuisine) en twee plongeurs. Die laatsten moesten de koperen pannen en kookpotten poetsen. Het borden wassen was voor de werkvrouwen (femmes de journée).

Veel talrijker was het restaurantpersoneel. Daartoe behoorden allereerst de 1e en 2e maître d'hôtel met een staf van chefs de rang 15 tot 20 man sterk. Onder hen stonden 19 tot 26 commis de restaurant (gewone kelners dus).

Een aparte functie had de garçon courrier. Die bediende niet alleen het hoger personeel (receptiechef, secretarissen, kassiers, maîtres d'hôtel) maar ook de knechten en meiden door sommige welgezeten gasten meegebracht.

Op de verdiepingen opereerden de sommeliers d'étage (die o.m. het ontbijt in de kamers brachten) met hun helpers, samen 4 tot 8 man.

De bar was meestal door 2, soms door 3 man bediend.

Een aparte ploeg bestond uit concierge, portiers, lift- en loopjongens, conducteurs en koetsiers (die de hotelgasten van en naar het station haalden en brachten) en de door-keeper of hallportier (toen ook al in het Engels), samen 12 tot 14 man.

Voor het linnen (lingères = linnenjuffrouwen die ook het linnen goed moesten verstellen) en het opdienen van koffie, chocolade, thee (filles d'office = serveersters) zorgden 6 tot 8 vrouwen.

Het onderhoud van de messen was toevertrouwd aan 3 messenslijpers (couteliers) en het ophalen van de wijn en de andere drank aan 2 kelder knechten (cavistes).

Een andere belangrijke groep vormden de kamerjongens en de kamermeisjes waarvan er gewoonlijk 10 respectievelijk 15 tot 18 in dienst waren.

Kelners, kamerjongens en kamermeisjes sliepen in de ruime kelders van 't hotel aan de Koningstraat.

Elk jaar waren meer dan de helft van al dat personeel buitenlanders. Voor 1908 telde ik er 76 op een totaal van 117 of 65 %. De volgende zes jaren is dat respectievelijk 57 %, 66 %, 60 %, 57 % en 64 %. (Wat K. et B.S. betreft : van 1896 tot 1914 waren van het totaal der tewerkgestelden, nl. 510, 42 % Duitsers, 42 % Belgen, 6 % Zwitsers en de rest Fransen, Oostenrijkers, Hollanders).

Dat internationaal bestanddeel stak vooral in de leden van het bureau, het personeel van de keuken en van het restaurant, de sommeliers d'étage, de barman en zijn helper, de concierge en sommige portiers.

Nogal merkwaardig was de verdeling van de functies onder de verschillende nationaliteiten. Domineerde bij de directie het Duitse element, de Fransen hadden het monopolie over de keuken.

Met uitzondering nochtans van de chef kok, Jules DURANTON uit Brussel, die niet alleen van 1908 tot 1914 maar ook van 1919 tot 1924 de keukenplak zwaaide. Een aartsvader dus van de Splendid.

Het restaurant was het jachtterrein van Italianen, Duitsers en Oostenrijkers. De volgende cijfers illustreren dat afdoend. In die 7 vooroorlogse jaren (1908-1914) zijn er in totaal 135 maîtres d'hôtel en chefs de rang te werk gesteld (A) en 151 commis de restaurant (B). Welnu onder A zijn er 67 Italianen (de helft dus), 32 Duitsers en 19 Oostenrijkers, tegenover 6 Fransen en 4 Zwitsers en een paar anderen. Maar geen enkele Belg ! Onder B zijn er 52 Italianen, 51 Duitsers, 14 Oostenrijkers, 11 Zwitsers, 9 Fransen en 7 Belgen (waaronder 5 Oostendenaars).

HERKOMST VAN HET HOTELPERSONEEL

Het uitheems personeel

De hotelexploitatie droeg dus duidelijk een cosmopolitische stempel. Het personeel kwam inderdaad uit verspreide hoeken van West-Europa en zelfs van daarbuiten. Geen sprekender bewijs daarvan dan onderstaande lijst, aangevuld met gegevens uit het K. et B.S.-register. Een geografische kaart zou een ideale voorstelling zijn maar hiervoor zijn technische bezwaren. Al kan ik - ondanks alleswetende atlanten en encyclopedieën - een 50 tal plaatsen (waaronder 30 Germaanse toponiemen, onnauwkeurig genoteerd) niet thuisbrengen, het blijft een indrukwekkende reeks.

Ik begin met de squadra azzurra. De noordelijkste provincies van het Apenijns schiereiland leveren het leeuwenaandeel van de donkerharige camerieri. Benevens één kelner uit Aosta, een flinke partij Piëmontezen, nl. uit : Turijn, Asti, Alessandria, Novara, Novi-Ligure, Omegna, Fossano, Savigliano, Vignale, Pontestura, Trinita, Domodossola. Lombarden uit : Milaan, Pavia, Cremona, Rivarazzano, Brescia, Sondrio, Como, Lecco. Liguren uit : Ventimiglia, Bordighera, San Remo, Genua. Emilia Romagna zendt er uit : Piacenza, Parma, Bologna, Faenza, Rimini, Bobbio, Ciano d'Enze. Het noordoosten stuurt zonen uit : Venetië, Padua, Rovigo, Udine, San Daniele, Appiano. Ze komen ook uit zuidelijke contreien, nl. uit Livorno, Florence, Castelfiorentino (alle in Toscanië). Verder uit Perugia, Ascoli Piceno, Sutri, Orte, Rome Napels en Aquila in de Abruzzes.

De Duitssprekende landen van Wilhelm II en van Frans Jozef leveren een stevig contingent directieleden en obers. Wat hun herkomst betreft noteerde ik volgende Westduitse steden. In Schleswig-Holstein : Lensahn. In Nedersachsen en Nordrhein-Westfalen : Hamburg, Hannover, Peine, Braunschweig, Braunlage, Kamen, Mettingen, Dortmund, Düsseldorf, Essen, Aken, Langerwehe (bij Düren), Keulen, Elberfeld (in 1930 met Barmen omgedoopt tot Wuppertal), Bonn, Bad Godesberg. En ook Raeren, eerst in 1919 bij België ingelijfd.

In Rheinland-Hessen: Kassel, Wolfhagen, Koblenz, Mainz, Limburg, Frankfurt, Alzey, Kastell a/Rhein, Bad Ems. In Baden-Württemberg : Hirschhorn (bij Heidelberg), Baden-Baden, Kehl, Stuttgart, Waiblingen, Gmünd, Heidenheim, Neu-Ulm, Hechingen, Sigmaringen, Lenzkirch, Tengen, Blumenfeld, Wurmlingen.

In Beieren : München, Nürnberg, Bamberg, Neustadt a/Aisch, Landsberg, Füssen, Kempten, Rosenheim, Würmlingen, Heimertingen. Verder : Konstanz en uit de toen nog Duitse Elzas : Straatsburg,

Colmar, Marmoutier, Hagenau.

Andere Duitse steden liggen nu in de D.D.R. nl. Wismar, Rostock, Plau, Berlijn, Eichwalde, Magdeburg, Bernburg, Ballenstedt, Mansfeld, Nordhausen, Erfurt, Ohrdruf, Büttstädt, Naumburg, Meiningen, Gera, Borna, Leipzig, Torgau, Klingenthal, Zschornwitz, Cottbus, Görlitz, Dresden. En verder - nu tot Polen behorend - Stettin (= Szczecin), Hohensalza (= Inowroclaw), Zakrzewo (Z. van Torun), Gnesen (= Gniezno), Sagan (= Zagan), Liegnitz (= Legnica), Breslau (= Wroclaw). Ook Königsberg (nu het Russische Kaliningrad in het vroegere Oost-Pruisen) moet vermeld.

Geringer in aantal maar niet onbelangrijk zijn de Oostenrijks-Hongaarse elementen. Zij komen uit : Bludenz, Wenen, Linz, Gallneukirchen, Engelhartzell, Ried, Frankenburg (laatse 4 alle Opper-Oostenrijk), Mistelbach, Köttingbrunn (beide Neder-Oostenrijk). Verder uit : Kladno, Asch, Niemes, Haida, Marienbad (nu Mariánské Lázně), alle in Bohemen.

Ook uit Budapest, Veszprém, Temesvár (nu Timisoara in Roemenië) en zelfs uit het afgelegen Lemberg (nu Lviv in Oekraïne).

Frankrijk produceert naast keukenpieten ook kelners. Uit zeer verspreide departementen. Uit Lille, Arras, Cambrai, St.-Quentin, Flers (Orne), Parijs, Maisons Laffite, Epône, Soisy-sur-Seine, Magny (de laatste 4 alle Seine-et-Oise), La Ferté-Milon (Aisne), Reims, Segré (Maine-et-Loire), Tours, St.-Georges-sur-Cher (Loire-et-Cher), Orléans, Nevers, Moulins (Allier), Guéret (Creuse), Vichy, St.-Etienne, Châlon-sur-Saône, Agen, Aix-les-Bains, Cannes, Nice, Monte-Carlo, Menton, Grasse, La Turbie (Alp. Mar.), Montpellier, Rodez (Aveyron), Limoux (Aude), St.-Pierre-de-Soulan (Ariège), Arles-sur-Tech en Vernet-les-Bains (beide Pyr. Or.).

Uit allerlei kantons van Zwitserland daagden ze op : secretarissen, chefs de rang, commis de restaurant, enz. En wel uit Bern, Zürich, Luzern, Thun, Interlaken, Montreux, Martigny, Genève, Fribourg, Sion, St.-Imier, Reconvilliers (beide laatste Bern), Lugano, Arosa, Malans (Graubünden), Skt.-Gallen, Bischofszell (Thurgau), Riddes, Leukerbad (Fr. = Loèche-les-Bains), Miège (de laatste drie Valais), Brenzikofen, Sumiswald, Gündlischwand (alle drie Bern).

Zoals ik al zei, zijn bovenstaande lijsten onvolledig.

Holland is vertegenwoordigd door : Amsterdam, Weesp, Den Haag, Scheveningen, Leiden, Dordrecht, Vlissingen, Nijmegen, Maastricht, Vaals.

Het Groot Hertogdom Luxemburg door Diekirch en Eschweiler.

In de Splendid werkten ook 3 Spanjaarden (uit Burgos, Salamanca en Palma). Verder noteerde ik nog voor het restaurant : 5 Londenaars, één chef de rang uit Kopenhagen, één uit Boston (U.S.A.), één uit Aïn Bessem (ca. 90 km Z.O. van Alger), één commis de restaurant uit Alger zelf en een zekere Eitel KULTZAU (chef de rang) uit... Ningpo (bij de Hangsjow-baai, prov. Tsjekiang in China), heel waarschijnlijk een Duitser die daar gewerkt had.

Tenslotte nog twee Egyptenaars : Abdoe JACOB, uit Kaïro, helper in de bar en vooral Achmed HUSSEIN de hall-porter die een speciale vermelding verdient.

Volgens de heer F. DECOSTER was die fraai gebouwde reusachtige fellah door Aug. DECLERCK op een van zijn reizen meegebracht. Het K. et B.S.-register vertelt ons dat die HUSSEIN op 31 mei 1904

in dienst getreden was in K. et B.S. "venant d'Assouan" en naar de Splendid werd overgeheveld. Achmed HUSSEIN, toen 30 jaar oud, was afkomstig uit Isna, het oude Latopolis, aan de Nijl in Opper-Egypte, tussen Loeksor (N.) en Edfoe (Z). Hij was dus al in 1904 werkzaam in de Splendid. Tot 1914 versierde hij als door-keeper de ingang van het hotel, in de Koningstraat. De goedge Cerberus, prachtig op zijn oosters uitgedost, betekende een attractie voor de Splendid. Achmed hielp de arriverende gasten bij het uitstappen en het uitpakken van koffers en bagage. Benevens zijn wedde (300 ₣) inde hij veel fooien. Elk jaar keerde hij na het seizoen terug naar het land van de farao's.

In 1905 werkte nog een andere Afrikaan in K. et B.S. als liftjongen, nl. de 27 jarige Ali Albert EVANGELISTI, afkomstig uit Kartoom, nog 11.000 km. zuidelijker dan Isna.

Het inheems personeel

De samenstelling van het hotelpersoneel zou zeer onvolledig zijn zo ik de talrijke inheemse werknemers niet vermeldde. Het waren vooral plongeurs, conducteurs, lift- en loopjongens, koetsiers, kelder knechten. Ook kamerjongens en kamermeisjes. In de 7 vooroorlogse jaren vormden zij respectievelijk : 35 %, 43 %, 34 %, 40 %, 43 %, 43 % en 36 % van alle tewerkgestelden. Het grootste gedeelte was afkomstig uit Oostende en West-Vlaanderen maar het is treffend te zien hoe ze uit alle Belgische provincies - zij het in ongelijke mate - toekwamen. In het volgend lijstje is ook rekening gehouden met het personeel van K. et B.S. Voor een duidelijker overzicht volg ik een indeling per provincie.

West-Vlaanderen : Oostende, Bredene, Middelkerke, Leffinge, Oudenburg, Vlissegem, Jabbeke, Gistel, Moere, Brugge, Eernegem, Koolkerke, Moerkerke, Ruiselede, Aarsele, Izegem, Lichtervelde, Torhout, Koekelare, Staden, Nieuwpoort, Veurne, Woumen, Diksmuide, Alveringem, Lo, Merkem, Westouter, Ieper, Gullegem, Moorslede, Menen.

Oost-Vlaanderen : Aalter, Gent, Wetteren, Overmere, Geraardsbergen, Lokeren, Eeklo, Kemseke, St.-Maria-Horebeke, Erembodegem, Oudenaarde, Volkegem.

Brabant : Brussel, Anderlecht, Etterbeek, Schaarbeek, Molenbeek, Laken, Elsene, Jette, Tollembeek, Hoeilaart, Erps-Kwerps, Leuven Aarschot, Scherpenheuvel, Messelbroek, Zoutleeuw, Jodoigne, Elewijt, Merchtem.

Antwerpen : Antwerpen, Lier, Boom.

Limburg : Tongeren, Horpmaal.

Henegouwen : Pottes, Templeuve, Blandain, Lessines, Chièvres, Hornu, Wasmes, Doux, St.-Denis, Roelx, Couillet, Charleroi, St.-Ghislain, Edingen.

Namen : Namen, Lustin, Senzeille, Brioul, Mont, Evrehailles.

Luik : Liège, Montegnée, Pepinster, Ouffet.

Luxemburg : Bastogne, Hompré, Bouillon.

Dat uitgebreid overzicht bewijst dus overduidelijk hoe inheemse en uitheemse werknemers van heinde en verre toestroomden naar de lokkende koningin der badsteden. We moeten daarbij bedenken dat het hier maar twee van de talrijke hotels betreft.

BEGIN EN EINDE VAN HET SEIZOEN

Het hoogtepunt viel in juli en augustus maar het hotel was al open met Pinksteren. Dat betekende dat sommige personeelsleden eind april of begin mei aan het werk gingen. Tot die vroegkomers behoorden gouvernantes, hoofdkassiers, fille d'office, kamerjongens en kamermeisjes. De volgende weken doken directeur, secretaris, keukenchefs, keukenmeid, plongeurs, maître d'hôtel, barman, lift- en loopjongens op. In 1910 b.v. begonnen de gouvernantes van de Splendid hun activiteiten op 6 april, de keukenchef op 13 mei. (In K. et B.S. was dat, hetzelfde jaar, respectievelijk op 19 april en 14 mei). Het eigenlijk restaurantpersoneel verscheen meestal begin juli.

Maar die indiensttreding was zeer ongelijk. Niet weinigen, vooral onder het restaurantpersoneel, daagden in de 2de helft van juli op, sommigen pas in augustus. Een extreem geval was wel dat van een commis de rang die in 1912 op 12 augustus in dienst trad voor één enkele dag.

Sommigen werkten dus slechts een paar dagen, anderen 1 tot 4 of 5 maanden. In 1910 bleef een kamerjongen van 8 april tot 4 oktober (er stond genoteerd : réglé 5 mois et 27 j. = 177 ₣).

Het waren lange en gevulde werkdagen, nl. van 's morgens 6u30 tot 22 u 's avonds. De mooie centen kostten inderdaad veel inspanning.

Omstreeks 25 september vielen gewoonlijk de werkzaamheden stil. Hier en daar bleef er een doorwerken tot oktober. Een fille d'office werkte in 1909 van 28 april tot 14 oktober. Om de bekende dramatische reden werd het seizoen 1914 ingekort. Een plongeur bleef toen het langst in dienst nl. tot 13 augustus.

Na de sluiting trad een legertje poetsvrouwen aan die het hotel een grondige beurt gaven zodat het behoorlijk de winter kon trotseren.

GETROUWHEID DER PERSONEELSLEDEN

Het mag niet verwonderen dat in zo'n degelijke onderneming heel wat werknemers verscheidene seizoenen na elkaar deden en daarbij soms promotie maakten. De terugkeer van dezelfde personen, meestal in dezelfde functie, gaf trouwens stabiliteit aan de hotelbedrijvigheid. Hier volgen enkele voorbeelden uit het register van de Splendid gehaald.

Van 1908 tot 1910 was L. SCHWITZING (Leipzig) directeur, van 1912 tot 1914 H. LIBERTY (Elberfeld). In 1911 was dat de Hongaar Ch. VASARHELYI (Temesvar) die in 1908 en 1909 receptiechef geweest was. Tijdens die 7 vooroorlogse jaren bleef Ed. SANDELÉ (Menen) hoofdkassier. O. PAHLKE (Bad Godesberg) en E. BOLLER (Montreux) waren 3 jaar na elkaar secretaris.

Escalier principal



Hotel Splendid, Ostende

Het keukenmonument J. DURANTON heb ik al geciteerd. Maar ook andere koks keerden terug. Van 1908 tot 1911 was E. GROSSRIETHER (Marmoutier) rôtisseur en Apollinaire GUÉNAULT (St.-Georges-sur-Cher) saucier. Et. VÉROS (St.-Pierre-de-Soulan) was in 1908 1r commis entremétier, in 1909 poissonnier en in 1912, 1913 en 1914 rôtisseur.

Ook het restaurant had zijn standvastigen. In 1908, '09 en '10 was Ant. STOCKINGER (Frankenburg, Oost.) 1r maitre d'hôtel en G. FERABOLI (Cremona) 2e maitre d'hôtel. Die laatste werd 1r maitre d'hôtel in 1913.

Bij de chefs de rang houdt O. WANDEL (Breslau) het rekord met 6 seizoenen. Fr. LEISSLE (Gmünd) en G. SERVETTI (Fossano) deden er elk 3. In 1909 waren Fr. BITTNER (Wenen) en in 1911 R. RIGAMONTI (Rome) werkzaam als commis de restaurant. Ze werden allebei chef de rang, de eerste in 1913 en 1914, de tweede in 1913.

G. LEHMANN (Königsberg) was in 1908 sommelier d'étage en in 1909 en 1910 chef de rang.

F. MAROCCO (Turijn) presteerde 5 seizoenen als barman. Rud. MESSERLI (Bern) was eerst 4 jaar lang nachtportier en daarna 3 jaar concierge. V. SANTANGELO (Rome) fungeerde 7 seizoenen als info-portier.

Even grote standvastigheid bij kamerjongens en kamermeisjes. Enkelen deden 7, anderen 6 of 5 seizoenen. En hetzelfde geldt voor de plongeurs, de couteliers, de conducteurs, de koetsiers, de filles d'offices. Zo was Elodie PAUWELS (Oudenburg) van 1908 tot 1914 1re cafetière.

In het opzicht van getrouwheid levert het register van K. et B.S. nog sterkere voorbeelden. Cath. SCHREINER (Koblenz) en Anna CHASTENIER (Frankfurt), de twee gouvernantes die feitelijk het hotel bestuurden, vervulden hun functie 17 jaar lang, nl. van 1896 tot 1912. In dat laatste jaar waren zij toen respectievelijk 55 en 44 jaar oud. Nog een jaar langer fungeerde Ernestine ASCHHEIM (uit Metschiska ?) als fille d'office. In 1913 was zij 54 jaar oud. Een ander vertrouwd figuur was Alb. Louis BENZ (Kehl) die eveneens 17 jaar in dienst was, eerst als garçon en sommelier en van 1905 tot 1914 als maitre d'hôtel. Van 1896 tot 1906 was Paula CARLIER (Brussel) kassierster, van 1907 tot 1912 Elsa LOOSLI (Sumiswald). Ap. GUÉNAULT tenslotte die van 1908 tot 1911 chef saucier was in de Splendid, trad van 1912 tot 1914 op als chef de cuisine in K. et B.S.

DE WEDDEN

Het hotelregister is ook een sociaal-economisch document want de wedden van haast alle werknemers worden erin stipt opgeschreven. Als we er rekening mee houden dat een gewone werkman in die tijd (1908-1914) 1 tot 1,5 ₣ per dag verdiende, dan begrijpen we wat een financieel buitenkansje een hoteljob toen betekende.

Wat de leden van het bureau verdienen, dat vernemen we uit het Splendid-register niet. Er wordt eenvoudig niets genoteerd ofwel staat er "réglé par Mr Declerck", de grote boss. Toch lezen we dat een 2e gouvernante d'étage in 1911, voor de periode 1 juni - 20 september, 300 ₣ verdiende + 50 ₣ "gratification". Dat een secretaris in 1912 (29/6 tot 26/8) 500 ₣ betaald werd en dat in 1914 de cassière restaurant voor 11 weken 550 ₣ opgestreken had, dus 50 ₣ per week.

Voor de andere werknemers zijn we beter ingelicht. De wedde van de opperkok was ook "réglé par Mr Declerck". Eigenaardig genoeg werden de andere keukenmeesters op verschillende manieren betaald. Rôtisseur, garde-manger, saucier, entremétier verdienen 10 ₣ per dag. De hors-d'oeuvrier 200 ₣ per maand, de pâtissier 225 ₣, maar de laatste 3 jaar 8 ₣ per dag. De poissonnier en de knechten van de andere chefs 150 ₣ per maand. Bovendien genoten ze allen 50 ₣ reiskosten wat een aardig sommetje betekende.

De 1re maître d'hôtel verdiende 500 ₣ voor het hele seizoen, de 2e maître 300 ₣. Een chef de rang beurde 50 ₣ per maand en een commis de restaurant eveneens, maar 100 ₣ in de maand augustus. Hier dient opgemerkt dat de chef de rang het drinkgeld inde en onder de commis verdeelde. En natuurlijk niet tot zijn nadeel.

Het maandloon voor de garçon courrier bedroeg 60 ₣, dat van de sommelier d'étage 75 ₣ en van een commis 50 ₣.

De barman verdiende 2 ₣ per dag, zijn helper 100 ₣ per maand. Concierge, portiers, liftjongens, conducteurs eveneens 2 ₣ per dag. Een loopjongen 50 ₣ en de koetsier 60 ₣ per maand. Plongeurs, couteliers kregen 3 ₣, cavisten 5 en 3 ₣ per dag.

De keukenmeid eerst 75, later 80 ₣ per maand. Lingères en fille d'office 70, later 75 ₣ per maand. Kamerjongens 30 en kamermeisjes 20 ₣ per maand. De controleur 100 ₣ per maand.

Voor de meeste werknemers kwamen daar natuurlijk nog fooien bij.

In K. et B.S. werd dezelfde loonschaal toegepast. Het personeelsboek bevat enkele aanvullende bijzonderheden.

De chef de cuisine steekt 400 ₣ per maand op. Dat betekent dat hij in 1908 1.700 ₣ inde, in 1909 en 1912 1.800 ₣ en in 1913 zelfs 2.000 ₣, voor de periode van 25/4 tot 30/9. In 1913 kreeg de rôtisseur 970 ₣ d.w.z. voor 92 dagen tegen 10 ₣ plus 50 ₣ reiskosten.

Onze Ernestine ASCHHEIM werd in 1909 voor de periode 18/5 tot 20/10 (= 5 maanden) 450 ₣ uitbetaald. Een ongewoon hoog bedrag voor een fille d'office die normaal niet 90 maar 75 ₣ per maand verdiende. Toch bleef ze daarmee nog onder de verdiensten van haar collega uit de Splendid, de trouwe Elodie PAUWELS (Oudenburg) die datzelfde jaar 600 ₣ ontving voor de periode van 28/4 tot 14/10. Wel stond er genoteerd : "réglé par Mr Declerck".

DE BEOORDELING VAN HET PERSONEEL

Zo'n heterogene gemeenschap bevatte koren en kaf zodat spanningen en botsingen niet te vermijden waren. In het personeelsboek pende de directeur zijn op- en aanmerkingen neer, zakelijk en lakoniek. Ik destilleer hier een kleine bloemlezing (uit het Splendidregister).

Een praktisch oordeel gericht op het welzijn van het hotel was : "ne plus reprendre".

Stroeve relaties werden soms geopenbaard : "quitte parce que ne s'entend pas avec les femmes à journée" - "ne s'accorde pas avec la gouvernante de l'étage, quitte de son propre gré".

Financiële ontevredenheid : "prétend ne pas gagner assez" (val. de ch.)

Duidelijke afkeuring : "caractère impossible (caiss. restaur.) - "un peu gosse" (secretaris) - "mauvaise tête (va. de ch.) -

"très sale, ne vaut rien" (femme de ch.).

Opstandigheid : "sauvage" of "anarchiste" - "renvoyé pour in-subordination".

Ook chasseurs vallen niet altijd mee : "trop bête pour vivre" of "canaille" of "idiot" of "voyou".

N.B. Een lezenswaard stukje, vol realistische details, over de tribulaties van een loopjongen, is "Chasseur" in "Langs de Galerijen" (1976, pp. 117-122) van O. VILAIN. Als 15-jarige knaap vervulde hij, in 1939, die functie in het Majestic Palace Hotel waar bovengenoemde Michel en Firmin DECOSTER toen directeurs waren.

Een genuanceerde appreciatie is : "bon, mais pire qu'une vieille femme (nachtportier).

Als het inslaan van een bom klinkt : "nous plaque en pleine saison". Dat gold de concierge die op 10 augustus 1911 het hotel verliet. Zijn opvolger was ook geen grote aanwinst want zijn certificaat luidt : "bon garçon, mais bête comme ses pieds".

De opmerkingen weerspiegelen ook de explosieve toestand in 1914 want voor 3 Duitsers (een chef de rang en twee kamerjongens noteert de directeur op 1 augustus 1914 : "rappelé sous les armes".

Over het geheel scheen er harmonie te heersen tussen de directie en het personeel. Het hotel draaide blijkbaar vlot. Tijdens die 7 vooroorlogse jaren werden op op 'n totaal van 874 werknemers slechts 15 weggestuurd, dat is gemiddeld 2 per jaar. En slechts 11 gaven hun dienst op.

Veel minder lyrisch is het K. et B.S.-register. Voor de periode 1896 tot 1914 registreer ik zes keer "renvoyé" en twee keer "pas reprendre". Droogweg.

Dramatisch is echter de nuchtere aantekening betreffende de portier Adolphe RHOTEN (Loèche-les Bains = Leukerbad). 1905 was zijn achtste seizoen in K. et B.S. Dat jaar was hij op 3 juni in dienst getreden. Verder lees ik : "à l'hôpital le 5 juin, décédé le 7 juin à 7 heures du matin, enterré le 9 juin à 8 heures". Hij was 33 jaar oud.

NA DE BELLE EPOQUE

W.O.I maakte een eind aan de Belle Epoque maar niet aan het Oostends zomerseizoen. Dat vlamde tijdens het interbellum weer op en sommige hotels deden gouden zaken. Vooral uit Engeland kwamen massa's toeristen. Zij behoorden grotendeels tot de lagere bevolgingsklassen die van de sociale verbeteringen en van de gunstige koers van het pond profiteerden. Bijzondere attracties voor hen waren Zeebrugge, de frontstreek met Ieper, de loopgraven,

Salon de conversation



Hotel Splendid, Ostende

de oorlogskerkhoven. (Voor dat zgn. fronttoerisme, cf. M. CONSTANDT, 100 jaar Toerisme. Een eeuw vakantie in West-Vlaanderen. Lanno, 1986, pp. 23-25 en 91-93).

De Splendid paste zich aan de nieuwe behoeften aan en beschikte nu over 250 kamers en 100 badkamers.

Die wijzigingen in de cliënteel door de sociaal-economische ontwikkeling en de democratisering van het toerisme worden weer-spiegeld door de personeelsboeken.

In het Splendid-register - lopend van 1919 tot 1924 - is het buitenlandse personeel nog talrijk maar Duitsers en Oostenrijkers zijn verdwenen. De keuken is nog helemaal Frans en de Italianen beheersen nog het restaurant waar ook enkele Belgen en Engelsen opduiken. In 1924 zijn er op een totaal van 142 tewerkgestelden (iets meer dan vóór de oorlog) 27 % Italianen en 50 % Belgen.

Het K. et B.S.-register - lopend van 1919 tot 1939 - brengt de nieuwe tendensen nog scherper in reliëf. De vreemdelingen zijn bijna uitsluitend Italianen en Fransen maar hun aantal slinkt voortdurend. Na 1928 duikt er toch weer een zeldzame Duitser,

Salle de lecture



Hotel Splendid, Ostende

Oostenrijker, Tsjech of Hongaar op. De keuken is nog overwegend Frans. Tot 1929 is de maitre d'hôtel een Italiaan maar van 1930 af kan dat ook een Belg zijn. En gestaag groeit het inheems personeel. In 1922 is dat 73 %, in 1938 84 %.

NA W.O. II - BESLUIT

Na W.O. II krijgt het zomerseizoen een ander gelaat. Door de stijgende sociale voorzieningen, de groeiende vrije tijd en het verhoogde vakantiebudget evolueert het toerisme van elitair naar sociaal.

We kunnen nu spreken van appartements- en van massatoerisme (cf. M. CONSTANDT, o.c. pp. 28-29).

Het hotel- en restaurantbedrijf wordt dan ook grondig gewijzigd. De hoge exploitatiekosten hebben het aantal grote hotels overal drastisch verminderd. Voor Oostende is de glorie-tijd van de Splendid definitief voorbij. De PTO-brochure Oostende 87 en de officiële hotelgids 1987 (Vl. Commiss. Gen. v. Toer.) zijn in dat opzicht bijzonder leerrijk.

Van de 87 Oostendse hotels vormen er 63 (d.w.z. 72 %) de categorie van de mini- en de kleine hotels (met 7 tot 40 kamers). De middenklasse (van 41 tot 90 kamers) telt 23 hotels. Wat het comfort betreft zijn er in Oostende slechts 8 viersterrenhotels (tegenover 21 in Knokke-Heist). Het enige zgn. grote hotel alhier, met 180 kamers, behoort, zoals de volstreekte meerderheid, tot de "niet-geklasseerde" hotels (dus zonder ster !).

In het grotere hotel hebben modern beleid en computeradministratie zich opgedrongen en veel functies in koele businessgeest vervangen.

Personeelsregisters zijn nu verplicht. Kassier en kassiersters, gouvernantes d'étage, kelder knechten en wijnkelners bestaan nog. Maar food and beverage en ander management, room service, coffeeshop, public relations, allerlei praktische firma's hebben de sommeliers d'étage, valets en femmes de chambre, filles d'office, filles de cuisine, lingères overbodig gemaakt. En nu wordt er in ploegen gewerkt : 38 uur in 6 dagen.

In bovenstaande bladzijden werd geprobeerd een aspect van de Oostendse hotelroem te onthullen. Het is een verleden vol glitter en glamour, maar ook met diepe schaduwvlekken, hier bewust weggelaten. Een verleden dat voorgoed is afgesloten.

ICONOGRAFIE VAN HET HOTEL SPLENDID :

OIOP 1 : pp. 126-127
 OIOP 2 : p. 107
 OOIB 2 : p. 97

OVERZICHTSLIJST VAN GEBOUWEN OP DE ZEEDIJK ANNO 1904

In de archieven van de kring vonden we volgende lijst met opsomming van bouwwerken op de Zeedijk anno 1904 terug.

Misschien zet het veel van onze oudere leden aan het mijmeren, bij het lezen van al die - meestal vergeten - benamingen ?

A. VAN ISEGHEM

<u>Huisnummer</u>	<u>Benaming</u>	<u>Eigenaar</u>
2	Villa LEONIE	J. VANDEWALLE
3	Hotel DU PORT	P. BESSIRE
4	Villa des HIRONDELLES	E. PATTE Bibliothécaire
5	Villa RENE - EMMA	Vve BAUDRIHAYE
6	Villa ADELE	E. BAUDRIHAYE
7	Villa NEVER MIND	D. MAES
8	Villa STELLA MARIS	Docteur BLONDEAU
9	Villa MARGUERITE	H. DECLOEDT Entrepreneur
10	Villa HIPPOCRATE	
11	Villa FERNAND - JEANNE	Vve E. DUROT
12	Villa MARIA	H. TAFFIN Brasseur
13	Villa ALEXANDRE	Vve GALEYN
14	Villa MARIE - HENRIETTE	DUTHOIT
15	Villa DE LONDRES	J. LAROCHE
16	Hotel ROYAL du PHARE	H. de KNUYT
17	Villa LOUISE = Annexe du Royal Phare Hotel	
18	Villa ESPERANCE	
19	Villa NEREE	
20	Villa OLGA	H. de KNUYT de VOSSEMAER
21	Villa GEORGES - EDOUARD	E. STEYERS
22	Villa JUNON	Vve A. CANLER
23	Villa IRIS	Vve A. CANLER
24	Villa LAURE	L. POTTIER
26	Villa ROSALIE	L. DELGOUFFRE
27	Villa MERVILLE	A. VERBEEK Industriel
28	Villa DORIS	
29	Villa VERBIST	Mme VERBIST

30	Villa des CYGNES	J. de HEMPTINNE
31	Villa LEDIA	Mme FEYERICK
32	Villa MATHILDE	Vve P. HESPEL
33	Villa MARINE	Baron J. HOUTART
34	Villa BOMAL HOUSE	PATERNOSTER
35	Villa FREDERICK HOUSE	Vve MECHELINCK
36	Villa DAGMAR	Vve DEFFONTAINE
37	Villa VIRGINIE	Mme CROMBEZ
38	Villa DIANE	L. de LEVAL
39	Villa BAGATELLE	E. BAZENIRIE
40	Hotel KURSAAL et BEAU SITE	A. DE CLERCK
42	Villa MIRAMAR	Vve BOURGOIGNIE
43	Villa des FAMILLES	F. VANDERHEYDE
44	Villa des MOUETTES	Mme FONTAINE
45	Villa AMELINDA CENTRAL TIENDA	F. MASURE
46	Villa NEPTUNE	POLES-SANDRAS Confections
47	Villa BOREE	VAN BEVER E. Confections
48	Villa des FLEURS	REDFERN Confections
49	Villa GRETRY	J. MAES
50	Villa MOMMAERTS	CINTRA WINE Company
51-52	Hotel ALEXANDRA	
53	Villa CORALIE	Vve de la HAUT
54	Hotel d'OSTENDE	ECHODOIR-NOPPENY
55	Hotel BRITANIA	G. BARRAT
56	Hotel BELLE VUE	Vve HERMANS
57	Hotel ROYAL BELGE	G. DOMBRET-DEWALQUE
58	Villa EMMA - WILLIAM	G. BOSSUYT
59	Hotel DU GLOBE	
60	Hotel WELLINGTON	B. VERHOEST-DEVREUX
61	Villa TRITON	DEFAUWE-BROUET Pâtissier
62	Villa HELVETIA	HAARDT et DEVOS
63	Hotel CONTINENTAL	
64	Hotel de l'OCEAN	L. THOMA
65	Hotel de la PLAGE	Comp. des WAGONS-LITS
66	Hotel BEAU RIVAGE	L. BARRAT
67	Hotel SPLENDID	A. DE CLERCK
68	Villa des ALGUES	Vve MET DE PENNINGEN
69	Villa FERDINAND	COUNE et ULENS
70	Villa FLAVIE	COUNE et ULENS
71	Villa des ABEILLES	C. de HEMPTINNE
72	Villa des HIRONDELLES	A. BAERTSOEN
73	Villa de l'ESTRAN	Frères BEERBLOCK
74	Villa ROSENDA	E. PECHER
75	Villa JANE	A. LALOUX
76	Villa des DUNES	G. MOREL de BAST
77	Villa CIRCE	Melle DE WITTE
78	Villa LAMOT	Vve R. LAMOT
79	Villa DESIRE	A. de LANIER
80	Villa des JUMEAUX	C. HOUTEKIET Avocat
81	Villa JULIETTE	J. PLISSAERT Négociant
82	Villa des CHOUCAS	Mme NEYT
83	Villa HANS COTTAGE	Hans de BLEICHRODER
84	Villa des MIMOSAS	C. COOLS
85	Villa MON CAPRICE	Cte de RIBEAUCOURT
86	Villa PIERRE - LUCIE	A. REDEMANS Officier retraité

87	Villa de l'ALMA	Mme KONITSCHK
92	Villa HAUTE RIVE	J. VANDERLECHT
106	Villa BELGICA	
107	Villa EDELWEISS	
108	Villa OSTENDAISE	
109	Villa FARNIENTE	Vve PLAIDEAU
110	Villa NORDIANA	A. STEVENS
112	Villa MODERNE	CLUZEAU
115	Villa SARIA	Mme HENROTAY
120	Villa du PONANT	
124	Villa des OYATS	de la CROIX
152	Villa DEL SOL	WARNANT Avocat
200	Hotel QUITMANN	P. DEWORST et Fils
201	Hotel DU KURSAAL	A. WOLZ
202	Grand Hotel des BAINS	L. TIMMERMANS
203	Villa EUGENE	L. TIMMERMANS
205	Villa THE BRISTOL HOUSE	S. BRUCKEWITZ
206	Villa RITA	
222	Villa LEOPOLD II	R. GORLIA
226	Villa MADONA	G. BOUVIER Avocat
228	Villa ELISABETH	MILCAMPS
229	Villa YVONETTE	
230	Villa THERESE	R. GORLIA
232	Villa MA CABANE	
234	Villa GERMAINE	
Cité North	ROYAL PALACE HOTEL	
Coin Boulevard VAN ISEGHEM	Hotel de l'ESTACADE	J. LECLERC
Coin Boulevard VAN ISEGHEM	Hotel de CASINO	
Coin Rampe LOUISE	1e Grand Hotel DES BAINS	H. GILISSEN
Coin Rampe de FLANDRE	Hotel KURSAAL D'OSTENDE	E. DAVID + VAN CUYCK
Coin Rue du CERF	Hotel DU LITTORAL	H. HILLEBRANDT

BIBLIOGRAFIE OUDE MATEN EN GEWICHTEN

In de reeks "Bibliographia Belgica", deel 136, uitgegeven door de Belgische Commissie voor Bibliografie (Huidevettersstraat 80-84, 1000 Brussel), verscheen een "Bibliografie van werken over oude maten en gewichten in de Nederlanden" (1980), samengesteld door J.A. MERTENS.

Het boek telt 100 bladzijden en kost 500 ₣; het kan bekomen worden door storting op prk. 000-0071996-22 van voornoemde commissie.

E. SMISSAERT

CORRECTIE

De Plate 79/61, al. 2, lijn 6 : lees CHEDANNE i.p.v. CHEDAME.
(Georges CHEDANNE : Maromme, 1861 - Paris, 1940 ; architect - archeoloog - Prix de Rome 1887).

Norbert HOSTYN

OOSTENDSE SCHOLEN VAN WELEER



SINT FRANCISCUSSTRAAT anno 1952



GRAAF DE SMET DE NAEYERLAAN anno 1952



DE "SACRÉ-CŒUR" - ZEEDIJK anno 1954

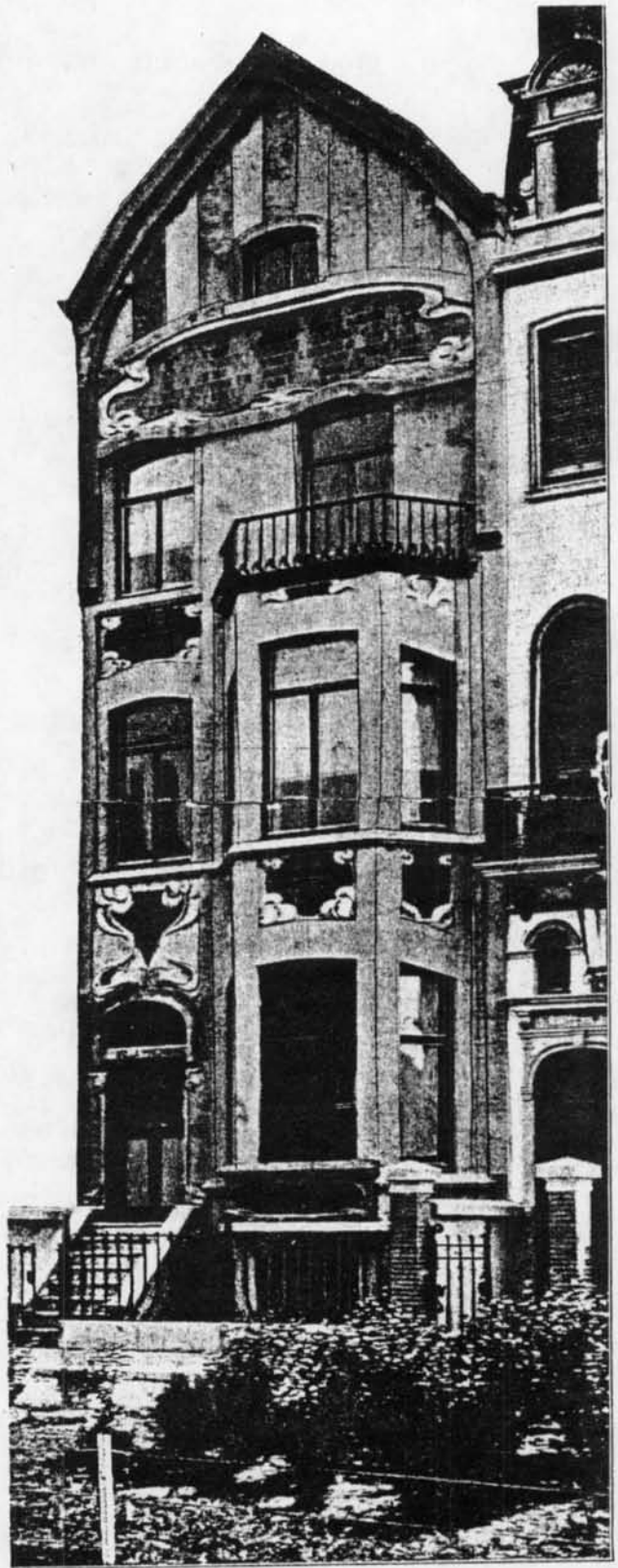
OOSTENDE ARCHITECTUUR UIT DE
BELLE EPOQUE

Uit "L'art décoratif" van 1897
komt deze foto van een villa
te Oostende naar plannen van
Henry VAN DE VELDE, de wereld-
beroemde architect en designer.

Zo te zien in de Koninginne-
laan ? ? ?

Eigenaar-bouwheer was ene
Baron de T....

De gevel was in stuc met grijze
tegels omvat in moulures van
witsteen.



(De Plate, jrg 16, 1987, pp. 87-79 e.v.)

1. In verband met voornoemd artikel nog wat aanvullingen :

- BOLLE, Bert
Barometers, 1978, 240 p., ill., Haarlem/De Haan.
Donderglas : pp. 74-77, 146, 215.
- VAN DE WALLE, R.
Het "Donderglas", voorloper van de barometer, in : "Volkskunde in Vlaanderen" : huldeboek R. Vander Linden, 1984, 216 p; ill., (Brugge/Van de Wiele en Kon. Bond Oostvlaamse Volkskundigen), pp. 155-157, ill.

2. Algemeen over barometers :

- VAN DER VEN, J.L.H.
Nederlandse barometers (1690-1850) : in "Antiek", jrg. 13, 1978, nr 1, pp. 17 e.v.
- MIDDLETON, W.E.K.
The History of the Barometer (1964, 1968, Baltimore)
- BELL, G.H. & BELL, E.F.
Old English Barometers (1952, Winchester)
- BANFIELD, E.
Antique Barometers : an illustrated survey (1977, Bath)
- COTTHEM, Th. H. VAN
200 jaar antieke barometers : 1670-1870 (1977, Schiedam)
- GODISON, N.
English Barometers 1680-1850 (1977, Woodbridge)
- WAARD, C. de
L'expérience Barométrique, ses antécédents et ses explications (1936, Thouards)

3. Het vervaardigen van een (vereenvoudigd ?) donderglas door vroegere knutselaars

Bij de oude elektrische gloeilampen trachtte men het vroegtijdig doorbranden van de gloeidraad tegen te gaan door in de lampbol een zeker vakuüm (drukvermindering) te verwezenlijken.

Dit gebeurde langs een dun uitgetrokken tuitvormige opening, midden in het bolvormig gedeelte van de lamp. Daarna werd het tuitstukje toegesmolten.

Een gloeilamp met doorgebrande gloeidraad, werd met het bolletje onderwater gehouden en het uiterste topje werd afgevijld of met een schaar doorgesneden. Er werd zo water in de lamp gezogen tot de inwendige druk in de lamp in evenwicht was met de heersende atmosferische druk.

De lamp werd nu opgehangen (kleine opening langs onder).

Wanneer de atmosferische druk daalde (neiging tot slechter weer) werd het drukevenwicht binnen en buiten de bol hersteld door het verschijnen van een waterdruppel aan het tuitstukje.

Wilfried VERLONJE

FRANS JACOBS
WAS HIJ MARKTZANGER OF CAFÉ-CHANTANT ARTIEST ?

door Jef KLAUSING

In het februarinummer 1985 van De Plate (bladz. 85/53), voortgaande op mijn verzameling vliegende bladen met liederen van Frans JACOBS, uitte ik de veronderstelling dat deze dichter en zanger niet zozeer een marktzanger was, maar vooral zou opgetreden zijn in café-chantants van zijn tijd. De aankondiging op zijn liedbladen dat hij zich "aanbood voor het opluisteren van banketten en trouwtafels", evenals de samenstelling van zijn repertorium bevestigde mijn vermoeden.

Inderdaad, slechts 6 van de 51 liederenteksten van Frans JACOBS in mijn verzameling staan in verband met de actualiteit van toen : 2 liederen over de moord in de duinen te Oostende, één lied over de moord te Gent, één lied over de moord te Beernem en 2 liederen over de heldendaden van onze Vlaamse renners in de Ronde van Frankrijk.

Roger HESSEL, die onlangs het lijvige werk over de marktzanger TAMBOER (levensloop en repertorium) op de boekenplanken bracht en voor het ogenblik de laatste hand legt aan een gelijkaardig werk over Frans JACOBS, is niet akkoord met mijn stelling. Volgens HESSEL was Frans JACOBS hoofdzakelijk marktzanger en was zijn optreden in café-chantants en op "banketten en trouwtafels" slechts een toemaatje.

Bij nadere beschouwing van mijn verzameling liederen van Frans JACOBS moet ik Roger HESSEL inderdaad gelijk geven.

De actualiteit van de liederen die Frans JACOBS bracht bestond zeker niet alleen uit moorden, coureurs en andere dergelijke onderwerpen die nu dikke koppen halen in de kranten. Wat opvalt bij het bekijken van dit repertorium is het feit dat hij de liederen die bij ons langs grammofoonplaat en radio in de toenmalige "hit-parade" kwamen en die ingevoerd werden uit Frankrijk, Duitsland en Nederland, van een Vlaamse tekst voorzag die zijn publiek kon verstaan en zingen.

Naast grammofoon en radio werden diezelfde import-liederen eveneens op de markten gezonden en de teksten verkocht. Destijds, in de jaren dertig, waren er onder meer twee groepen die regelmatig de donderdagmarkt van Oostende bezochten. De "Volendammers" brachten de toen bekende Nederlandse liedjes en er was ook een groep die uitsluitend Franse schlagers zong en de teksten verkocht op grote bladen. Deze groepen waren op gebied van aantal, instrumentatie, muzikale kennis en zelfs kledij (de "Volendammers" waren in Nederlandse klederdracht en op klompen !) veruit beter dan onze marktzangers. Ze brachten evenwel uitsluitend producten in een vreemde taal, het Nederlands hierbij begrepen !

Het was toen de verdienste van Frans JACOBS, zowel als van TAMBOER en anderen dat ze op de markten kwamen met liederen gemaakt op de allernieuwste schlagermelodieën, maar met woorden die de gewone mens kon begrijpen en zelf zingen. Ook dit gebeurt nog hedendaags langs radio en fonoplaat : Vlaamse kunstenaars zingen buitenlandse melodieën met Vlaamse teksten. Voor de 51 liederen van Frans JACOBS die ik bezit, werden 40 verschillende melodieën gebruikt. Als dat geen schlagerparade was in die tijd !

¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥

ORGELS IN GROOT-OOSTENDE - 14
HET (VERDWENEN) KURSAAL-ORGEL

door Norbert HOSTYN

Op maandag 16 juli 1888, één dag later dan voorzien - wegens technische moeilijkheden - werd een orgel ingespeeld in de concertzaal van Kursaal II. Het recital werd verzorgd door Auguste WIEGAND, de orgelist van SS. Petrus en Paulus (1).

1888 : 10 jaar ná de ingebruikneming van het Kursaalgebouw !
Geen dag te vroeg dus.

Met eenmaal lagen enkele nieuwe mogelijkheden open voor het Oostendse muzikaleven : orgelrecitals, uitvoering van orgelconcerten en andere orkestwerken met obligatorgel.

De lokale pers besteedde opvallend weinig aandacht aan het gebeuren. Alleen in "La Saison d'Ostende" van 18 juli 1888 vonden we enkele lijntjes algemeenheden.

Daaruit weten we dat het orgel gebouwd werd door de firma ANNEESSENS uit Geraardsbergen (overigens duidelijk te lezen op de orgelkast), dat het gemonteerd werd tussen de rotonde en de feestzaal en dat het, zoals gezegd niet tijdig afgeregeld was voor de inspelning op 15 juli.

Het was een instrument met 3 klavieren en pedaal en de dispositie was uitgesproken romantisch, zoals we kunnen nagaan op de programmaprogrammafolder gedrukt nav. de inspelning.

COMPOSITION DE L'ORGUE.

1 ^{er} clavier, grand orgue.	56 notes.	}	2 ^e clav. positif expressif.	56 notes.
1 Gros diapason ouvert	16 p.	}	12 Montre	8 p.
2 Bourdon	16	}	15 Flûte d'orchestre	8
3 Principal	8	}	14 Gambe	8
4 Flûte harmonique	8	}	13 Voix célestes	8
5 Violon	8	}	16 Flûte octaviante	4
6 Flûte octaviante	4	}	17 Octavin	2
7 Doublette	2	}	18 Cornet	4 rangs.
8 Cornet progressif	2-3-4 rangs.	}	19 Trompette	8 p.
9 Bombarde	16 p.	}	20 Tubason	8
10 Trompette	8	}		
11 Clarinette anches libres	8	}		
3 ^e clav. récit expressif.			Pédales séparées.	
56 notes.			50 notes.	
21 Hohlfûte	8 p.	}	26 Contrebasse	16 p.
22 Bourdon	8	}	27 Sousbasse	16
23 Carillon	3 rangs.	}	28 Octave basse	8
24 Basson hautbois	8 p.	}	29 Bombardon	16
25 Voix humaine	8	}	30 Tuba	8

Pédales de combinaisons.

- 1 Grand orgue à la pédale
- 2 Positif à la pédale
- 3 Positif au grand orgue
- 4 Octaves graves positif
- 5 Octaves graves récit
- 6 Expression positif
- 7 Expression récit
- 8 Anches pédales et grand orgue
- 9 Anches du positif
- 10 Trémolo du positif
- 11 Trémolo du récit.

WIEGAND voerde volgens de folder dit programma uit tijdens de inspelings :

- | | |
|--|---------------------------------|
| 1. Grand Choeur en la bém. N° 4 | Ed. Batiste |
| 2. Romance sans paroles en fa | Organiste de St-Eustache, Paris |
| 3. Gavotte arrangée par Wiegand | Jules Grison |
| 4. Serenata | Martini |
| 5. Toccate et fugue en ré min. | Braga |
| 6. Allegretto en si min. | Séb. Bach |
| 7. Le Forgeron harmonieux, arrangé par Wiegand | Alex. Guilmant |
| 8. Pâques fleuries | Händel |
| 9. Chants nationaux arrangés par Wiegand | Alph. Mailly |
| 10. Marche triomphale | Aug. Wiegand |

Toen in 1894 de nieuwe orkesttribune werd gebouwd kreeg het orgel haar plaats hoog boven op de tribune, waar het een schitterende indruk maakte.

Wanneer het Kursaal in de jaren van de eeuwwisseling in een nieuw kleedje werd gestoken naar plannen van A. CHARBON, kreeg ook het orgelfront een vernieuwd uitzicht. Aan de opstellingswijze werd niet getornd (1905-1906).

De oorlog 1914-18 was ook voor het orgel rampzalig. Kort na de Wapenstilstand werd aan vergroting en herstelling gedacht zodat Leandre VILAIN al op zondag 22 juni 1919 zijn recitals kon hervatten.

Het einde van het Kursaalorgel kwam met W.O. II : toen het Kursaal door de bezetter gesloopt werd, onderging het orgel hetzelfde lot.

Niemand schijnt zich te herinneren wat er met de losse onderdelen gebeurde....

*
* * *

De Uitvoerders

De eerste jaren was Auguste WIEGAND (1) de vaste Kursaalorgelist. Toen deze in 1891 Oostende verliet om stadsorgelist te worden te Sydney (Australie) volgde Leandre VILAIN hem op. VILAIN werd internationaal aanzien als één van de grootste virtuozen van zijn tijd. Hij maakte er een punt van meerdere keren per week in de zomerperiode namiddagrecitals te geven waarin hij werken in de meest uiteenlopende stijl ten gehore bracht (2).

Ook de grote Charles-Marie WIDOR bespeelde ooit het orgel, dit tijdens zijn concert in 1895.

Tijdens het interbellum werd het orgel ook bespeeld door Jozef BERDEN die normaliter VILAIN in de functie van Kursaalorgelist had moeten opvolgen, ware er niet W.O. II geweest...

Iconografie

° Prentkaarten

° F. EDEBAU & Y. VYNCKE, Kursaal 100, Oostende, 1979, plaat 14.

Verwijzingen

(1) Zie De Plate, XI jgr. pp. 82/191-193

(2) VILAIN zal afzonderlijk behandeld worden in De Plate

DE VASTE DIRIGENTEN VAN HET SYMPHONIEORKEST VAN HET KURSAAL (1)

door Ann CASIER

1. L.H. MERCK (1831 - ?)

MERCK werd geboren te Landau (Beieren) op 7 oktober 1831. Hij kreeg les van zijn vader, die muziekchef was aan het Franse linieregiment. Zeer jong legde hij zich toe op de studie van de hoorn en in 1847 werd hij hoorn-solo bij het 8ste Belgische regiment. Vier jaar later ging hij naar het conservatorium van Luik en volgde er les bij Hubert MASSART en behaalde er zijn eerste prijs hoorn en de medaille in 1854.

Bij de Gidsen kreeg hij een plaats als hoorn-solo toegewezen in 1853 en met dit korps trok hij naar het buitenland op toernee. Gedurende 25 jaar nam hij deel aan de festivals van de Beneden-Rijn. In 1866 verving hij te Brussel M. ARTOT, aan het conservatorium, trad verschillende malen op als solist en toonde zich een meester op dit nochtans miskende instrument. Vanaf 1857 trad hij toe tot het orkest van de Muntchouwburg (1).

In 1863 kwam MERCK als dirigent van het Kursaalorkest naar Oostende. Hij voerde vooral composities van ROSSINI, AUBER, MEYERBEER en STRAUSS uit, wat wel in de smaak van het publiek viel.

Het symphonieorkest speelde toen veel avonden in het Casino onder de leiding van MERCK. Het enige programma dat gekend is van een concert in het Kursaal onder leiding van MERCK is dat van woensdag 12 september 1866. Het viel wel op dat op de zeven uitgevoerde werken er vier composities van de dirigent zelf waren (2).

De werken die in het Kursaal uitgevoerd werden, zijn :

- Air varié voor piston.
- Etterbeek, pas redoublé.
- Polka des Halles.
- Pepita, polka mazurka.
- een fantasie op Orphée aux Enfers van C. von GLUCK.

Nog andere werken zijn :

- 12 variaties voor hoorn.
- 20 études progressives pour le cor.
- Variations brillantes sur l'air "Le Petit Suisse".
- Souvenir de Namur, fantaisie brillante pour cor.

Dit alles werd uitgegeven bij SCHOTT Frères en CRANZ (3).

(1) E. GREGOIRE, Les artistes musiciens belges au XVIIIème et au XIXème siècle, Brussel-Parijs, 1885, p. 309.

(2) E.O., 12.09.1866.

(3) E. GREGOIRE, op. cit., p. 309.

HET "TOLERANTIE" EDIKT VAN JOZEF II EN DE GEVOLGEN
VOOR DE PROTESTANTSE GEMEENSCHAP TE OOSTENDE

door Alfons LAUREYS

In een artikel in "De Plate" van 1 maart 87 p. 95 en 96 verwijst E. SMISSAERT naar het artikel van Prof. Dr. Hugh Robert BOUDIN, rector van de Universitaire Protestantse Theologische Faculteit, Brussel, : "L'Edit de Tolérance et ses implications pour la Communauté protestante d'Ostende", in "La Tolérance civile", Actes du Colloque de Mons, Editions de l'Université de Bruxelles, 1982.

Keizer Jozef II, op rondreis in de Nederlanden van 31 mei tot 27 juli 1781, had een zekere belangstelling voor de vrije uitoefening van de protestantse eredienst in Oostende (zie E. HUBERT, *Le Voyage de l'Empereur Joseph II dans les Pays-Bas*, Bruxelles 1900). Op 11 juni 1781, s'avonds kwam hij te Oostende aan, komende van Nieuwpoort, en bleef hier tot 13 juni (zie Dr. E.M. BRAEKMAN, *Joseph II et les protestants belges*, in : "Vereniging voor de Geschiedenis van het Belgisch Protestantisme" - vierde reeks - zesde aflevering, p. 325, 328, 329; Brussel 1963). De konsul van Groot-Brittannië, Sir John PETER, gaf hem de vraag door van de protestantse gemeenschap, voor het oprichten van een gebouw voor de eredienst en het bekomen van een vast predikant. Voordien werd de eredienst gehouden in het Antwerps gebouw van de Hanse, door een aalmoezenier, betaald door de Staten Generaal van de Nederlanden (zie E. HUBERT, *Etude sur la condition des Protestants en Belgique depuis Charles Quint jusqu'à Joseph II*, Bruxelles 1882). Sir John PETER suggereerde om ondertussen al de erediensten te laten doorgaan in zijn eigen woning (zie bovenstaand a.w. van E. HUBERT). De protestantse gemeenschap van Oostende zal uit 15 tot 20 families bestaan hebben, waarvan de meesten engelstalig waren en van Britse nationaliteit (zie a.w. BRAEKMAN). De keizer luisterde minzaam en beloofde een beslissing te nemen (zie de briefwisseling van Sir PETER met STORMONT, Public Record Office, London (P.R.O), Foreign Office ik vat nu verder het artikel van Dr. BOUDIN samen).

Dank zij de financiële steun van de protestanten en de woning van Sir John konden de erediensten al dadelijk doorgaan. Immers uit Wenen waren berichten gekomen dat de keizer wenste dat in zijn hele rijk, al zijn protestantse onderdanen over volledige vrijheid moesten beschikken, met uitzondering echter van de publieke eredienst. (Zie PETER STORMONT). Oostende was vrijhaven geworden vanaf de dag van de aankomst van de keizer en zou dus heel wat protestantse, vooral Britse, handelaars aantrekken. Tijdens het keizerlijk bezoek te Brussel, waar hij in de nacht van 23 juni 1781 aankwam, kwam de kwestie van de Oostendse protestanten nog eens ter sprake in de Acta van de "Conseil Privé", artikel 16, over de tolerantie tegenover de protestanten, waarin de keizer vroeg "of men niet wat minder strenge principes zou kunnen uitvaardigen op het artikel van de religie, teneinde de protestanten de vrije uitoefening van hun godsdienst te geven, wat vooral nodig schijnt voor Oostende, waar de Engelse konsul hem gesproken had en waar vooral, sinds de vestiging van de vrijhaven, men moest verwachten, en zelfs hopen, dat veel protestanten er zich zouden komen vestigen" (zie E. HUBERT a.w.). Verder wordt gezegd dat men reacties verwacht van de bisschoppen, ... maar er zijn al protestanten in verschillende steden, ... zelfs in verschillende dorpen zijn er protestantse families die hun godsdienstige

plichten uitoefenen... et que feu Sa Majesté avoit ordonné ou autorisé à leur égard le principe de la tolérance et de la dissimulation : qu'à Ostende nommément, il paroïssoit y avoir matière à procurer quelques secours aux Protestants, mais que ce ne pouvoit certainement pas être un culte public, et que surtout il seroit dangereux de permettre dans la maison du Consul d'Angleterre, comme il l'avoit demandé, l'exercice du culte, même privé : les consuls pouvant abuser de pareille chose, et étant toujours tenté de s'attribuer un caractère public, prétention dont ils pourroient abuser en différens sens. Qu'au reste la question venoit d'être touchée récemment dans la correspondance avec le chancelier du Cour et d'Etat, par le canal duquel l'affaire seroit portée d'ailleurs à la Souveraine décision de Sa Majesté (E. HUBERT a.w.).

Ondans de terughoudendheid van zijn kanselarij, zette Jozef II toch door en kon het "Toleranzpatent" van oktober 1781 verschijnen. Er verlieden echter 2 jaar na de publicatie van het eerste tolerantiedecreet door de Generale Gouverneur van de Oostenrijkse Nederlanden voordat de Oostendse protestanten maatregelen namen om gebruik te maken van deze nieuwe burgerlijke tolerantie. De tekst van deze onderrichtingen geven zeker geen volledige vrijheid aan de protestanten, noch een gelijkschakeling met de Katholieke godsdienst (zie : Recueil des Ordonnances des Pays-Bas autrichiens, Troisième Série 177-1794, Tome XII contenant les Ordonnances du 10 janvier 1781 au 23 décembre 1786, Bruxelles, 1910, pp. 88-90) : "...quoique l'Empereur soit dans la ferme intention de protéger et de soutenir invariablement notre sainte religion catholique. Sa Majesté a jugé néanmoins qu'il étoit de sa chaité d'étendre à l'égard des personnes comprises sous la dénomination de protestant, les effets de la tolérance civile...". De Katholieke eredienst blijft "La Dominante" en er worden restricties uitgevaardigd over de uitoefening van de protestantse eredienst en de bouw van gebedshuizen (zie ook decreet uitgegeven te Brussel op 15 dec 1781 en 1 mei 1782).

Eens de beslissing genomen, gaan de dingen in een stroomversneling waarbij de magistratuur van Oostende zelf betrokken wordt. Een eerste vergadering heeft plaats op 18 dec 1783, in het Engels hotel voor de officiële oprichting van de protestantse gemeenschap en de beroeping tot predikant van John TREVOR, dokter in de theologie werkzaam in de parochie van Otterhampton in Somerset. Binnen de week worden vijf bestuursleden gekozen met George DYER als president. Als gebedshuis werd de protestantse kapel gekozen die voordien gebruikt werd door het Brits garnizoen van het regiment van liniers.

"Op den 18 December wierd'er eene By een komst gehouden door de Gereformeerde tot Inschryving om eenen Tempel te bouwen voor hunnen Godsdienst binnen Oostende, ingevolge Zyne Kyzerlyke Majesteyts toestemming op het point van Tolerantie, wanneer ontrent tachtig Persoonen hun aldaer lieten vinden, zommige inschryvende voor honderd vyftig en zommige voor dry honderd Guldens, t'saemen uytbrengende over de tien duyzend Guldens." (Nauwkeurige Beschryving der oude en beroemde zee-stad Oostende, Jacobus BOWENS, tweede deel, p. 220, Brugge, 1792).

De eerste eredienst werd gevierd op zondag 11 januari. Op 8 januari hadden de protestanten een verzoekschrift gericht tot de Oostendse magistratuur waarbij ze mededeelden dat ze een predikant gekozen hadden en dat een gebouw in de Sint-Franciscus-

straat als gebedshuis diende in afwachting van de toelating tot de bouw van een kapel overeenkomstig het decreet van 17 oktober (voor de tekst van dit verzoekschrift zie "J. DE SMET, Le Culte protestant à Ostende en 1784 dans "Annales de la Société d'Emulation de Bruges", t. LXXX, 1937, pp. 145-150).

"Die van den gereformeerden Godsdienst hunnen Minister aenveerd hebbende, Trevor genaemd, huurden een groot Pak-huys, gelegen over het Schippers-huys in S. Franciscus-straet, het welk zy behoorlyk lieten opschikken, en daer in eerst hunnen Dienst verrigten op den 11 January 1784, en op den 18 doopte hunnen Minister daer in het eerste Kind". (a.w. BOWENS, p. 220).

Op 9 januari vroeg de ijverige magistraat A. DE GRYSERRE om het aantal familie's te precieseren die de uitvoering van de eredienst vroegen. Het consistorie overhandigde dadelijk een lijst van 113 protestanten en op een buitengewone vergadering van de magistratuur van Oostende werd een officiële toelating tot uitoefening van de protestantse eredienst gegeven. Er werd aan herinnerd dat de bouw van de kapel in overeenstemming moest zijn met het artikel 3 van het decreet van 12 november 1781 : het gebouw mocht er van buiten niet uitzien als een kerk geen klokketoren en geen klokken. Om verrassingen te voorkomen eistte de magistratuur de voorafgaande duidelijke goedkeuring van de bouwplannen. De autoriteiten wilden niet dadelijk de bouw toestaan. De oprichting van de protestantse kerk beantwoordde niet Strict dictu aan het tolerantiedecreet. Immers het Artikel 2 voorziet dat het moet gaan over "l'une des deux religions connues sous le nom de protestantes" d.w.z. gereformeerd en luthers. De protestantse gemeenschap was duidelijk Anglicaans maar werd algemeen "protestants" aangeduid en de overheid maakte op dit punt geen problemen. Gereformeerd over de beperkingen van haar rechten koos de gemeenschap een plaats voor het kerkhof buiten de Westervoort van de stad. TREVOR bevestigt dat voordien de protestanten met weinig eerbied begraven werden ofwel tussen de vestingsmuren of op een plaats waar de dieren begraven werden (P.R.O., F.O. 26/9).

De eerste taak van de nieuwe bestuursraad was een huwelijksreglement op te stellen in overeenstemming met het Keizerlijk edict van 28 sept 1784. Men besloot een muur te bouwen rondom het kerkhof en de gift te aanvaarden van G. HERRIES van een terrein in de nieuwe stad voor de bouw van een kerk. Toen in 1816 er sprake was een lokaal ter beschikking van de protestanten te stellen, "herontdekte" de burgemeester na een lange briefwisseling dit terrein in de Babylonstraat (archieven van het rijk, Brugge M.A. 1895)

Volgens de archieven van de Guildhall Library van Londen was de protestantse gemeenschap van ds. TREVOR zeer actief; in 6 en een half jaar tijd vonden 1290 kerkelijke vieringen plaats waarvan 227 dopen, 166 huwelijken, 332 begrafenissen. 1454 namen zijn vermeld in de kerkelijke registers van de Protestantse Kerk te Oostende. De meesten onder hen staan opgeschreven als burgers van Oostende of die hier wonen of hier geboren zijn. Andere geboorteplaatsen zijn Antwerpen, Brussel en Gent. Van afkomst zijn er bij : Duitsers, Amerikanen, Engelsen, Denen, Schotten, Ieren, Noren, Zweden en Zwitsers. De taal was het Engels en het kerkelijk werkterrein strekte zich uit tot de protestanten van Duinkerken en Dr. TREVOR hield zich zelfs bezig met de protestantse gemeenschap te Brussel.

In het tweede gedeelte van zijn artikel wijst Dr. BOUDIN op het groot belang van de protestantse gemeenschap van Oostende in het kader van de internationale politiek en handel. In 1776 was de onafhankelijkheidsoorlog in de V.S. begonnen. Van 1780 tot 1783 maakten de Verenigde Provinciën deel uit van de Liga van de maritieme neutraliteit van de niet-oorlogvoerende landen. Groot-Brittannië had een blokkade bevolen om de ravitaillering van de V.S. tegen te werken. De neutrale schepen voeren vrij van de ene haven naar de andere op de kusten van de oorlogvoerende landen. Op 6 februari 1778 sluit Frankrijk een verdrag met de Republiek van Benjamin FRANKLIN en in juni 1779 doen de Bourbons uit Spanje mee. Omdat de Verenigde Provinciën geen voordeel zouden halen uit neutrale handel verklaart Engeland hen de oorlog op 20 dec 1779. Ons land zit dus op het kruispunt van het conflict. Oostende, de onbelangrijke vissershaven wordt opnieuw een internationaal centrum van maritiem verkeer waarbij het protestants aandeel niet gering blijkt. In 1778 werden 81 binnenlopende schepen geteld waarvan 25 met Keizerlijke vlag. In 1781, nadat Oostende vrijhaven was geworden, telt men 3.000 schepen, waarvan 1.995 onder nationaal paviljoen.

Een handelscomité werd opgericht waarvan de raadgevers DELPLANQ en GRIJSPERRE de meest actieve leden waren (zie : L. RONKARD, *Les Répercussions de la guerre américaine d'indépendance sur le commerce et le pavillon belge dans "Communications de l'Académie de Marine de Belgique, tome VII, 1953, p. 57*). Zij drongen aan dat schepen onder binnenlandse vlag, onderdanen van de Keizer, "onschuldige" waren mochten vervoeren d.w.z. geen smokkelwaar die deel uitmaakt van de onderdanen van de oorlogsvoerende landen (zie verder a.w. L. RONKARD p. 58). Ondertussen was het aantal toegelaten vreemdelingen in Oostende snel gestegen. Op voorstel van de plaatselijke magistratuur stelde de Keizer op 25 april 1781 de administratiekosten voor elke toelating vast op 12 florijnen en moesten 12 stuivers (sou) betaald worden voor het werk onder de armen van het hospitaal. Het werd een hele handel dit burgerrecht te kopen, zelfs voor personen buiten de Nederlanden. Sommigen maakten hiervan hun beroep. Schepen van het Europese vasteland begonnen los van de Engelse vloot een maritieme transatlantische handel met als principe "neutraal paviljoen, neutrale handelswaar". Voor Oostende begint een periode van grote welvaart. Veel firma's vestigen er hun bureaus die dikwijls 20 tot 30 bedienden telden met 40 tot 50 arbeiders in de magazijnen (zie merkwaardige bladzijden uit de geschiedenis van Oostende, Antwerpen 1938, p. 48). Nu het zijn dezelfde mensen die deze handelondernemingen en de banken besturen die verantwoordelijke functies hebben in het kerkbestuur van de protestantse gemeenschap te Oostende. Enkele voorbeelden : Guillaume HERRIES, van Schotse afkomst was in het begin een steunpilaar van de kerk. Hij was de schenker van het grondstuk voor de nieuwe kapel. Op 15 april 1772 had hij een bank opgericht en installeerde de "Compagnie d'assurance de la Flandre autrichienne", en hierbij betrok hij de bankier WALCHIERS. Beiden gingen weldra over tot de oprichting van de moderne bankinstelling "Banque particulière dans les Pays-Bas autrichiens". In 1784 was het kapitaal verdubbeld. Guillaume HERRIES had ook opgericht het "HERRIES, KEITH & Cie". In samenwerking met de Oostendenaar George KEITH waarvan het fortuin in 1795 geschat wordt op 120.000 dukaten. Ze maakten deel uit van de multinational "HERRIES & Cie, London". Voorgezeten door Sir Robert HERRIES waarvan de zuster de echtgenote was van de Britse Consul te Oostende.

Onder de notabelen van de protestantse kerk bevonden zich 4 consuls : James ADAMSON (V.S.), Auguste WIELAND (Spanje), George GREGOIRE (Verenigde Provincies) en PETER (Groot-Brittannië). Twee andere Oostendse protestanten Walter BOYD en Jean GUILLAUME hadden de maatschappij "BOYD, KERR & Cie" opgericht.

De eerste plaats voor de eredienst bevond zich achter het gebouw ingenomen door de firma "BINE, OVERMAN & Cie" allen protestant. Ook Guillaume DEONNA die de zaken van OVERMAN te Oostende overnam. De gebroeders OVERMAN behoorden in mei 1786 tot een delegatie die Jozef II persoonlijk een smeekschrift gingen overhandigen om steun te vragen tegen de plagende haarkloverij van de administratie van de Nederlanden waarop de Keizer positief reageerde ; hij oordeelde dat "favoriser le commerce du transit consistait en une des mesures les plus importantes". Zij verzochten de Keizer ook de vrijheid om vanuit Oostende ook een handel te beginnen met Indië.

Ook de beroemde ROMBERG had een filiaal te Oostende. Hij had een honderdtal schepen op zee en was een meester in het camoufleren van zijn schepen in het kader van de "neutrale handel", en de Britse vloot te misleiden. Het kerkeraadslid Auguste WIELAND was burgemeester van Oostende en in 1816 lid van de Staten Generaal.

Henri Frédéric BELLEROCHÉ négociant te Oostende gaat in de Belgische politiek (zie Ostendiana II, 1975). Een twintigtal belangrijke handelaars waren protestant. Ook enkele bekende herbergiers waren protestant.

Een belangrijk gevolg van het tolerantiedecreet was dus voor Oostende een heropleving van de economie. De Keizer met "son respect pour la religion et les moeurs, base de toute société civile et son mépris pour les préjugés avilissants, malheureux restes des temps barbares", zag in Oostende in volmaakte harmonie, de grote voordelen geboren uit een echte tolerantie, met de vooruitgang, door toe te staan, dat protestantse handelaars hun eredienst mochten uitoefenen, zonder "ostentation" (uiterlijk vertoon).

Jozef II bracht hiermee het gekende woord van VOLTAIRE in praktijk : "Liberté de conscience et liberté de commerce, Monsieur, voilà les deux pivots de l'opulence de l'Etat".

Zie ook : A. LAUREYS : "Protestantisme te Oostende", De Plate 14e jaargang pp. 222-226, pp. 249-252, p. 276-279.

PROTESTANTISME TE OOSTENDE

De door de heer LAUREYS gepubliceerde bijdrage over het Protestantisme te Oostende (zie verwijzing hier boven) kende een ruime belangstelling. Een teken dat het onderwerp in de smaak viel. Waarschijnlijk omdat er over dit onderwerp voordien weinig of niets gepubliceerd werd.

In "DE GESCHIEDENIS VAN HET PROTESTANTISME IN VLAANDEREN" door E. PICHAL Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, Antwerpen-Amsterdam 1975 lezen we p. 160 dat onder WILLEM I de toestand voor de protestanten merkbaar veranderde in België. Dank zij een Koninklijk Besluit van 4 mei 1817 werden een reeks predikantsplaatsen ingesteld voor verschillende garnizoenen, waaronder Brugge (met bijpost Ieper). Voor andere plaatsen waaronder Oostende (met zorg voor Nieuwpoort) werden predikanten aangewezen.

J. B. DREESEN

OOSTENDSE VERENIGINGEN

DE KONINKLIJKE MAATSCHAPPIJ VAN EX-ONDEROFFICIEREN VAN OOSTENDE

door J.B. DREESEN

Op 23 mei viert de Koninklijke Maatschappij van Ex-Onderofficieren van Oostende, op een plechtige wijze, haar honderdjarig bestaan.

Dit is een gebeurtenis die men zo maar niet kan voorbijgaan want er zijn weinig verenigingen in ons land die zo oud worden en daarbij nog zo levendig als actief blijven. Temeer dat het hier om een typische Oostendse vereniging gaat.

De afdeling OOSTENDE werd opgericht de 1ste november 1887 en bij Koninklijk Besluit van 14 november 1899 officieel erkend. Zij sloot, van bij haar oprichting, aan bij de Federatie van Kringen voor Ex-Onderofficieren die in 1886 werd opgericht.

De stichting van de Oostendse vereniging was net als die van de zusterverenigingen gebaseerd op de banden van broederlijkheid en eendracht die moeten heersen tussen wapenbroeders en had het onderling hulpbetoon als doel.

Het eerste dokument hierover werd met de hand geschreven in de Franse taal en had als titel de benaming van de vereniging : SOCIÉTÉ DES EX SOUSOFFICIERS DE L'ARMÉE BELGE - OSTENDE. Het doel van de vereniging werd als volgt omschreven :

- a. Aan haar leden steun en bescherming verlenen in alle omstandigheden van het leven, alle gewezen onderofficieren van het gewest verenigen in een menslievende en vaderlandslievende gemeenschap en in de mate van het mogelijke zich nuttig maken voor de onderofficieren in actieve dienst.
- b. Zij heeft tot opdracht krachtdadig, door alle middelen, de verwezenlijking na te streven van de vaderlandse, stoffelijke en zedelijke eisen.
Alle politieke, filosofische en godsdienstige discussies zijn in haar schoot verboden.

Verder waren een reeks artikelen aangenomen waarin de goede gang van zaken werd geregeld, een zogenaamd huishoudelijk reglement.

Bij het ontstaan van de vereniging werden 62 effectieve leden ingeschreven. Geleidelijk groeide het ledenaantal om in 1927 de 145 te bereiken. In de daaropvolgende 60 jaren zal het ledenaantal variëren tussen de 140 en 180.

De vereniging heeft altijd krachtige figuren als voorzitter gehad. De eerste voorzitter de heer Romain TILKENS nam dit ambt waar tot bij zijn overlijden in 1889. Dit was ook zo met zijn opvolger de heer Leopold HENNUY die in 1892 stierf. De heer LAVERGNE bleef echter 16 jaar voorzitter en werd bij zijn overlijden in 1908 opgevolgd door de heer Michel DECOSTER. Deze laatste, een gekend Oostends eigenaar en uitbater van een drietal hotels, zou de vereniging zo maar eventjes 37 jaar leiden en doorheen twee wereldoorlogen loodsen. Tijdens de eerste en ook de tweede wereldoorlog ging de vereniging, zogezegd "ondergronds", er waren geen officiële bijeenkomsten meer, wel officieuze, en de werking beperkte zich tot het onderling contact houden en het verlenen van steun aan de leden en andere ex-collegas die hier nood aan hadden.

De heer Michel DECOSTER stierf in 1945 en werd opgevolgd door de heer DERYCKERE, een andere eminente Oostendse figuur (Caddy Tailors). Hij stond 35 jaar aan het roer van de vereniging en

gaf, vanwege zijn gezondheid, in 1980 de vlag over aan de huidige, eeuwig jonge, heer Octaaf DEFOOR, die met veel gevoel de vereniging naar haar honderd jaar leidt.

Buiten de realisatie van de oorspronkelijke doelstelling vergadert de vereniging haar leden eenmaal per maand voor een culturele of sociale activiteit. Als vergaderplaats zijn in die honderd jaar praktisch alle grote Oostendse hotels en brasseries aan de beurt gekomen. Op het programma staat dan een voordracht, een gespreksronde, een bezoek of gewoon een gemeenschapsspel. Regelmatig wordt een hele of halvedagreis ingericht naar een interessante plaats "in de lande". Vroeger waren dat meerdaagse reizen, maar onder invloed van de huidige moeilijkheden op dit gebied, werd deze formule opgegeven. Met het vaandel van de vereniging wordt deelgenomen aan alle vaderlandse plechtigheden in onze stad en worden de overleden leden voor hun laatste weg uitgeleide gedaan. Jaarlijks wordt ter gelegenheid van "Koningsdag" (het vroegere "Feest van de Dynastie") een banket georganiseerd waaraan gemiddeld een 200-tal personen plaats nemen. Jaarlijks worden ook de nodige contacten onderhouden met de andere verenigingen van EX-Onderofficieren, bij de gelegenheden waarop deze een bijzonder feit vieren.

Tijdens het honderdjarig bestaan van de Oostendse afdeling organiseerde de vereniging zes maal het nationaal congres van de Federatie van de EX-Onderofficieren van het Belgisch Leger te Oostende. Dit gebeurde in 1892, 1897, 1908, 1929, 1956 en 1964. Na deze datum werd afgestapt van de Congresformule en stapte men over naar een jaarlijkse DAG VAN DE EX-ONDEROFFICIEREN. Dit jaar wordt, parallel met de viering van het honderdjarig bestaan, deze dag in onze stad georganiseerd. Bij deze gelegenheid wordt een belangrijke tentoonstelling georganiseerd onder de titel "KUNST DOOR DE ONDEROFFICIER".

Bij al de in Oostende georganiseerde congressen werd, tot meerdere vreugde van de leden en de verzamelaars van penningen, een bijzondere penning geslagen. Bij deze traditie wordt ook deze maal, ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan, weer aangeknoopt.

Op de drempel van deze "sociétaire" eeuwwisseling wenst DE PLATE de "eeuwig" jonge KONINKLIJKE MAATSCHAPPIJ VAN EX-ONDEROFFICIEREN VAN OOSTENDE, als rasechte en oudste Oostendse vereniging een mooi feest en een behouden vaart voor de volgende eeuw.

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE

door Jean Pierre FALISE

XLII - GEDENKPLAAT ROYAL NAVY SECTION BELGE

Aan de muur van de kazerne Bootsman Jonsen, tussen de ingang van de kazerne en de ingang van de Mess Onderofficieren hangt de gedenkplaat van de Royal Navy, Section Belge.

Op deze bronzen plaat staat, bovenaan in het midden, een scheepsanker overtopt door een koninklijke kroon met links en rechts de tekst "De Verbroedering La Fraternelle". Daaronder "Royal Navy Section Belge - 1940-1945 In Memoriam". Dan volgen de namen van de leden van de Belgische afdeling van de Royal Navy die hun leven lieten voor het vaderland.

Lt V.G.L. BILLET	R.N.R.	190842
L/Seaman A.M. VERVLIET		191142
W.O. J.C. JONSEN	R.N.V.R.	120944
Lt J.F.A. de CARTIER de MARCHIENNE	R.N.V.R.	210944
A.B. C.L. BAERT		161244

Onderaan prijkt een lauwertak. Gans de plaat is omboord met een scheepstouw dat in iedere hoek een grote lus maakt.

De inhuldiging vond plaats op zaterdag 3 juni 1961 in aanwezigheid van burgemeester PIERS, Commandant GEIRNAERT, voorzitter van de Oostendse afdeling van de Royal Navy, Section Belge, Kapitein-ter-zee DELFORGE, regionaal Maritiem Commandant, Fregatkapitein TANGHE, bevelhebber van de Logistieke Groepering Zeemacht, Majoor BONHEURE, hoofd Militaire Bouwwerken West-Vl. en de heren Gaston VAN AUDENHOVE en BURKE, respectievelijk voorzitter en ondervoorzitter van VOSMO.

Commandant GEIRNAERT hield een toespraak waarin hij hulde bracht aan de overledenen. Mevrouw BILLET, weduwe van Luitenant BILLET, onthulde de plaat en nadat de Last Post weerklonken had werd de gedenkplaat gewijd door aalmoezenier DELBAERE. Er volgde nog een toespraak door Kapitein-ter-zee DELFORGE waarna de plechtigheid werd besloten met een bloemenhulde.

De plaket is het werk van kopergieter Carlo DEBAETS. De kopergie-terij is gevestigd op de Vuurtorenwijk te Oostende.

Bronnen : - De Zeewacht 09 juni 1961
- Het Nieuwsblad van de Kust 08 juni 1961

SAMENSTELLING VAN DE VOORNAAMSTE FONDSSEN VAN HET OOSTENDSE "OUD-ARCHIEF" (vóór 1940)

In de "Annuaire des archives de Belgique", uitgegeven in 1913 door Leo VERRIEST in opdracht van de "Association des archivistes et bibliothécaires belges", vonden wij een overzicht terug van de voornaamste fondsen die tot het bezit behoorden van het archief van de stad Oostende en welke in 1940 de prooi der vlammen werden.

De toenmalige concervator, de heer Albert POLLET, had aan voornoemde auteur reeds in 1905 een gedetailleerde lijst van de diverse fondsen van de archieven van Oostende toegezonden. In voetnoot vermeldt Leo VERRIEST, dat hij van plan was dit uitgesponnen overzicht toe te vertrouwen aan het Algemeen Rijksarchief te Brussel (waar het wellicht nog te raadplegen valt ?).

*VOORNAAMSTE FONDSSEN :

- Oorkonden, 221, van 1397-1792
- Kamerboeken, 1694-1796
- Keuren van ambachten, 1626-1795
- Wetsboeken, etc., 53 reg., 1605-1796
- Vonnissen, 15 reg., 1613-1796
- Bourgeoisie, 8 reg., 1641-1795
- Ferie boeken, 19 reg., 1689-1795
- Verpachtingen, 16 reg., 1667-1797
- Erfenissen, 71 reg., 1622-1796
- Resolutiën, 56 reg., 1606-1794
- Staaten, 55 reg., 1672-1797
- Kerkrekeningen, 1631-1760

- Armenrekeningen, 1668-1782
- Hernieuwingen (Renouvellements) van de wet, 1605-1691
- Rekeningen van de steenweg op Wynendaele, 1768-1794
- Rekeningen van de vestingswerken, 1739-1756
- Rekeningen van het dok (du bassin), 1776-1794
- Stadszaken (affaires de la ville), 110 cartons, genummerd van 1 tot 44⁹
- Archieven van de Franse periode : zeer belangrijk

*GESCHREVEN INVENTARISSEN :

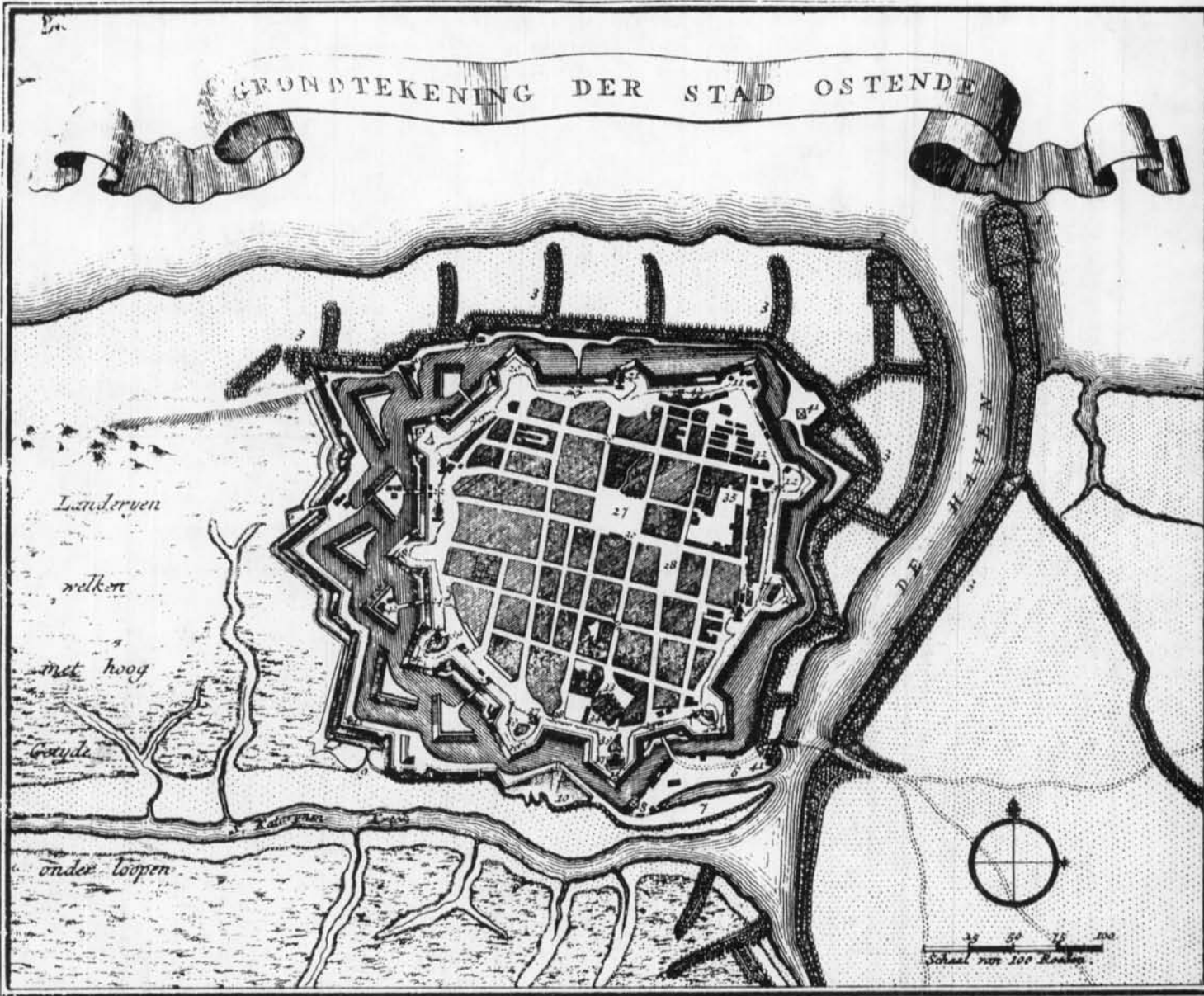
- Inventaire général des archives (1397 à 1796) : opgesteld vóór 1845
- Inventaire des archives du Régime français (18 sep 1845)
- Inventaire des archives du Régime hollandais

Emiel SMISSAERT

IN DIT NUMMER

- blz. 135 : N. HOSTYN : Andreas Achenbach en de vlaamse kust.
- blz. 136 : G. BILLIET : Over de exploitatie van het Splendid hotel (1908-1914).
- blz. 147 : A. VAN ISEGHEM : Overzicht van gebouwen op de zeedijk anno 1904.
- blz. 149 : E. SMISSAERT : Bibliografie oude maten en gewichten.
- blz. 152 : W. VERLONJE : Weer- of donderglazen te Oostende.
- blz. 153 : J. KLAUSING : Frans Jacobs, was hij marktzanger of café-chantant artiest ?
- blz. 154 : N. HOSTYN : Orgels in Groot Oostende (14).
- blz. 156 : A. CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XXXVI.
- blz. 157 : A. LAUREYS : Het "Tolerantie" edikt van Jozef II en de gevolgen voor de protestantse gemeenschap te Oostende
- blz. 161 : J.B. DREESEN : Protestantisme te Oostende.
- blz. 162 : J.B. DREESEN : De koninklijke maatschappij van ex-onderofficieren van Oostende.
- blz. 163 : J.P. FALISE : Monumenten, beelden & gedenkplaten te Oostende XLII.
- blz. 164 : E. SMISSAERT : Samenstelling van de voornaamste fondsen van het Oostendse "oud archief" (vóór) 1940.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE



Verklaaring der Talletters, in de nevenstaande Afbeelding der Stad en Haven van OSTENDE.

- | | |
|--|---|
| 1. Oofterhoofd. | 24. Twee Ravelynen Poorten. |
| 2. Westerhoofd. | 25. De Nieuwpoorter Poort. |
| 3. Kriebbingen, of Kisten van
Hout, met Steenen gevuld. | 26. De Noorder Poort. |
| 4. Ankerplaats. | 27. De groote Markt. |
| 5. Schouwe. | 28. De nieuwe Markt. |
| 6. De Kaay. | 29. De Beelen markt. |
| 7. De nieuwe Kaay. | 30. Het Stadnuis. |
| 8. De Schutsluis der Graft. | 31. Het Huis van den Gouverneur. |
| 9. De Schutsluis der Agergraft. | 32. Het Gasthuis. |
| 10. De Werf. | 33. De groote Kerk. |
| 11. } De elf Bolwerken | 34. De S. Martens Kerk. |
| 12. } der Stad, | 35. 't Kapucynen Klooster. |
| 13. } | 36. 't Klooster der zwaneZusters. |
| 14. } | 37. Pakhuizen. |
| 15. } | 38. Sluis en Drekkrioolen. |
| 16. } | 39. Bakken met zoet Water ge-
vuld. |
| 17. } | 40. Stads Kazernen. |
| 18. } | 41. Reduiten. |
| 19. } | 42. Waghuis. |
| 20. } | 43. Hooge, tusschen de oude
Platteform (11) en Manen
Klays Bolwerk (21), van
waar men in Zee ziet. |
| 21. De Zeepoort, | |
| 22. De Zeepoort, | |
| 23. De Kaaipoort. | |

STAD OOSTENDE

ICONOGRAFISCH ARCHIEF

GESCHIEDENIS OOSTENDS STEDELIJK LAGER ONDERWIJS

VANDEN WEGHE HUGUETTE



Verschijnt in november 1987

Formaat 16 x 24 genaaid gekartonneerd

Foto's gerasterd - gedrukt in zwart op chromomat

Wordt in eigen beheer uitgegeven.

Foto : v.l.n.r. De Heren

- Ureel - Van Wynsberghe - De Cerf - Schotte - Decock L.
- Cornelis - Groensteen - Van Overbeecke - Dewulf
- Verleye - Servaes - Seys - Savony - Corveleyn
- Descamps - Dufait. [Albertschool1937]

De geschiedenis van het sted. lager onderwijs te Oostende ± 100 bladzijden.

Het boek omvat 80 foto's [klasfoto's, gebouwen, leerkrachten, krantenuittreksels] van vroeger en nu.

Enkele daarvan komen uit privé-verzamelingen en zijn zeer zeldzaam.

Het boek verschijnt in beperkte oplage.

Voorintekening 590 fr. tot 1 oktober '87.

Na de voorintekening 690 fr.

Bedrag te storten op rekening 880/2734701/27 op naam van

VANDEN WEGHE H. - Watergangstraat 7 - 8420 De Haan

[met vermelding naam en adres]

BYLAGE AAN
DE PLATE NO 0

A. VAN SCHOOTE ADVISEUR IN VERZEKERINGEN

SPOORWEGSTRAAT 1 BUS 11 - 8400 OOSTENDE - ☎ (059) 70 40 54

Bekeerd